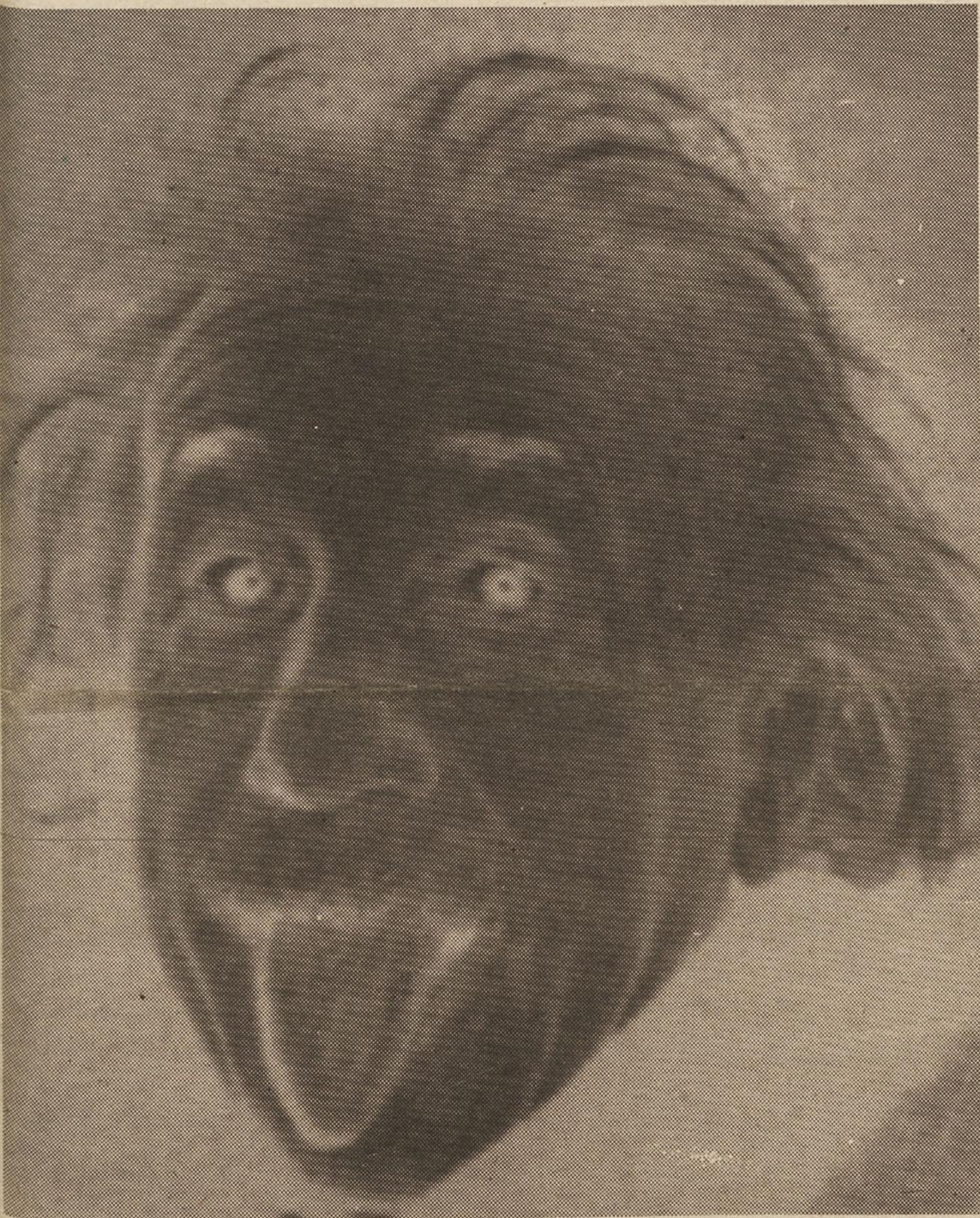

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 28. marca 1975 – Leto XXVI – Številka 6

Einstein

- Pridobivanje znanja je nadvse pomembno za razvoj tehnike, izboljšanja medsebojnih človeških odnosov, za dvig življenjske ravni. Zakaj majete z glavo — na verjamete?
- Kaj pa prirojena inteligenca? Vzemimo za primer Alberta Einsteina — njegov inteligenčni kvocient je bil 172, po nekaterih merilih celo 187.
- Torej zanikate velikansko vlogo šol, natančneje rečeno: naših vzgojnoizobraževalnih zavodov?
- Nasprotno: trdim, da so nadvse potrebne; da morajo biti dobre in sodobne.
- Pa vendar čutim, da me izigravate. Zakaj pogledujete na to sliko? Menda ne boste trdili, da se tako vede kateri od naših profesorjev ali predstavnikov družbe?
- Ne. To je Einstein.

JA—MA

Združimo moči za šolstvo

V prosveti je treba gledati na vsakega človeka, ki odide: pomanjkanje učiteljev je ena največjih pomanjkljivosti našega sodobnega šolstva. Vsi si moramo prizadevati, da usmerimo čim več mladih v učiteljski poklic. Pedagoške akademije pozivajo tiste, ki so že absolventi, da opravijo vse izpite in si tako pridobijo ustrezno usposobljenost.

Naše politične in družbene organizacije so združile prizadevanja za napredek našega šolstva. Na seji sveta za vzgojo in izobraževanje (pri Socialistični zvezi delovnega ljudstva

Slovenije) so obravnavali pomanjkanje kadrov v našem šolstvu, dalje načrt razvoja šolske televizije v prihodnjih petih letih in akcijski načrt o uvajanju celodnevne šole.

Najpomembnejši so ljudje: sedanji in prihodnji učitelji na naših šolah, bodisi sedanjih osnovnih, celodnevni ali strokovnih šolah. Prepričati mladino, da se bo odločila za učiteljski poklic. Zgraditi nove pedagoške akademije, ker sedanje ne ustrezajo zahtevam sodobnega pouka, niti niso zmožne sprejeti dovolj slušateljev. Dalje: zagotoviti denar za družbeno usklajene osebne dohodke prosvetnih delavcev. Zagotoviti

pa jim je treba tudi občutek varnosti: da ne bodo neprestano na prepihu, izpostavljeni nenehno se spreminjajočim zahtevam in potrebam v naši družbi, dolžni poleg svojega poklica opravljati še zadolžitve v krajevni skupnosti. Učiteljski poklic namreč ne more biti privlačen, dokler imajo učitelji veliko odgovornosti in malo pravic. Vsak človek želi biti — ne samo plačan, ampak tudi (Nadaljevanje na str. 2)

Mitja Zupančič

Ob novem zakonu o visokem šolstvu

V bližnji prihodnosti pričakujemo nov zakon o visokem šolstvu, ki je doživljal ob nastajanju dokajšnje spremembe. Pri njegovi izdelavi in dokončnem oblikovanju je sodelovalo poleg začasnih komisij in strokovnih služb izvršnega sveta več družbenih in delovnih organizacij ter posameznikov, ki jih ta zakon zadeva ali kakorkoli zanima. Spremembe so obogatile vsebino zakona glede na novo ustavo in razvoj samoupravne misli, ki je temelj za samoupravno organiziranost v visokem šolstvu.

Zakon uveljavlja nekatere nove splošne oblike ureditve visokega šolstva in nove odnose. Visoko šolstvo je opredeljeno kot del enotnega vzgojnoizobraževalnega sistema v procesu združenega dela in kot dejavnost posebnega družbenega pomena. Pomembna je nova organizacijska ureditev visokošolskih delovnih organizacij na temelju samoupravnih določil in dogovorov. Osnovna organizacijska oblika je visokošolska temeljna organizacija združenega dela. Po svoji pravici in dolžnosti jo organizirajo delavci in študentje; v njej opravljajo študij in interdisciplinarno delo po vzgojnoizobraževalnem in raziskovalnem programu. V tej temeljni organizaciji bodo uresničevali delavci svobodno menjavo dela svoje družbenoekonomske in druge samoupravne pravice. Tako bodo dosegli enak družbeni položaj, kot ga imajo drugi delavci. Podobno uresničujejo v tej organizaciji samoupravne pravice tudi študentje.

Novi zakon opredeljuje visokošolske delovne organizacije, fakultete in visoke šole, umetniške akademije, pedagoške akademije in višje šole. Te se vertikalno in horizontalno povezujejo in se združujejo v skupnosti in univerze; s tem naj bi bila zagotovljena boljša povezava študija. Zaradi smotnega izobraževanja in skrbi za kadre zagotavlja zakon neposredno in posredno sodelovanje visokošolskih zavodov z drugimi vzgojnoizobraževalnimi organizacijami, kot so: delavske univerze ter srednje in osnovne šole. Skupaj naj oblikujejo programe in usmerjajo srednješolce, načrtno pripravljajo kandidate za visokošolski študij itd. Z zakonom, ki predvideva nove načine organizacije študija, smo želeli zagotoviti večjo skrb za delo študenta, za boljše oblike študija ter za njegov nenehen in neprekinjen razvoj. Uveljaviti se mora sprotni študij. Rednim in izrednim študentom je treba zagotoviti — ne glede na obliko študija — enak položaj. Uveljaviti je treba nove organizacijske oblike za načrtno pripravo kandidatov za visokošolski študij, predvsem sposobnih delavcev, ki nimajo srednješolske izobrazbe. Tako jim bomo omogočili, da se bodo lažje lotili študija.

Zadnji čas je, da poleg strokovnega izobraževanja poskrbimo za idejnopolično izobraževanje. V zakonu je sedaj bolj poudarjeno idejno marksistično in samoupravno socialistično izobraževanje. S tem naj bi se končala mlačen odnos do teh vprašanj in nevtralistična miselnost v šolah.

Zakon prinaša torej veliko novosti, ki temeljijo na novi ustavi, sklepih 10. kongresa ZKJ, 7. kongresa ZKS in 8. kongresa ZSS, vendar se v posameznih poglavjih še oklepa nekaterih starih in preživelih načel. Brez potrebe ponovno uveljavlja staro razdelitev visokošolskih delavcev. Škoda je, da ni sprejet predlog sindikata, po katerem naj bi bili delavci razvrščeni v tri kategorije: pedagoške, raziskovalne in strokovne delavce. Za upokojene redne profesorje je uveden naziv „zaslužni profesor“. Ta pojem pa je lahko zelo relativen.

Poglavje o samoupravljanju, ki je novo in pomembno, je po mnenju sindikata premalo obdelano in včasih nejasno ter zapleteno, posebno, kar zadeva neposredno upravljanje, odločanje in uveljavljanje delegatskih odnosov. Sindikat je predlagal rešitve, od katerih pa niso bile vse sprejete. Razberemo pa lahko, da želi zakon urediti samoupravljanje po ustavnih določilih in zagotoviti samoupravne pravice delavcev, studentov in uporabnikov.

Predlog zakona je sprejel izvršni svet skupščine SR Slovenije na seji dne 7. marca 1975 in ga poslal v obravnavo skupščini SR Slovenije. Zakon bo prav gotovo pripomogel k boljšemu organiziranju in delu v visokošolskih temeljnih organizacijah. Menimo pa, da še tako dober zakon ne more zagotoviti vseh pravic. Pomembna sta odnos in sodelovanje med tistimi, ki so se pripravljali dogovarjati, pri tem pa upoštevati mnenja drugih in jih spoštovati.

Redni razpis prostih delovnih mest

Letošnji redni razpis prostih delovnih mest bo izšel v prihodnji številki Prosvetnega delavca, 11. aprila.

Mednarodna razstava učil in šolske opreme

Obiščite 3. mednarodno razstavo učil in šolske opreme! Razstava bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani od 16. do 22. aprila 1975.

Prikazana bodo naj sodobnejša učila, učne knjige, šolska oprema in avdiovizualna sredstva.

Ob razstavi bo tudi strokovni posvet o šolski televiziji, ki ga bodo vodili strokovnjaki iz vse Jugoslavije.

Razstavo bosta pripravila Gospodarsko razstavišče in zavod SRS Slovenije za šolstvo.

Šole, javite se!

Vsi prosvetni delavci so naročniki našega lista na osnovni šoli MILOŠ LEDINEK ČRNA NA KOROSKEM, na osnovni šoli CEZANJEVCI in na zdravstveni šoli MURSKA SOBOTA

Prosimo šole, kjer vsi člani kolektiva prejema Prosvetnega delavca, naj nam to sporočijo!

Za dosledno menjavo dela

Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanje je sklical sestanek predstavnikov občinskih odborov Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja. Namen sestanka je bil: kar najtesnejša povezanost in usklajenost akcij vseh sindikalnih organizacij in organov.

Da pa bi lahko enotno in smotno zastopali interese svojih članov, v skladu z ustavo in s smotri razvoja samoupravne socialistične družbe, so predstavniki poročali o delu v posameznih občinah. Razlike — tako glede materialnega stanja kot tudi aktivnosti članov — so velike. Vsega ne bo mogoče uskladiti; uskladimo pa lahko naša prizadevanja.

Predsednik Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Geza Čahuk je poudaril, da moramo predvsem upoštevati delegatske odnose. Dosledni moramo biti v stališčih, ki so se izoblikovala v zadnjih letih: težnja po enakopravnosti z drugimi delovnimi ljudmi. Kajti prosvetni delavci smo tista moč, ki z znanjem oborožuje mlade ljudi za dobre samoupravljavce, današnjim delegatom pa posreduje razgledanost.

Izmed problemov Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanje je največje pomanjkanje kadra: od prosvetnih delavcev se danes zahteva več, njihove vrste so razredčene zaradi preobremenjenosti ali nezadostne strokovne usposobljenosti vsega ne zmorejo. Naše prizadevanje usmerimo v pridobivanje čim večjega števila prosvetnih delavcev — in v boj za upoštevanje prosvetnega poklica.

Celotna reforma šolstva, celodnevna osnovna šola, usmerjeno izobraževanje — to so naši konkretni smotri, h katerim stremimo. Vendar se ne zavarujemo z besedami. Vemo, da je za to potrebnih predvsem mnogo prosvetnih delavcev, denarja in družbene pomoči.

Razprava je opozorila na najbolj pereča vprašanja v posa-

meznih občinah ali predelih. Tako je predstavnik iz Nove Gorice naglasil, da je treba graditi šole, vzgojnovarstvene zavode in dijaške domove. V Celju so sestavili komisijo, ki beleži vse, kar je pomembno in nujno. Tako nastali dokument obvezuje vse občane za enotna prizadevanja. V Murški Soboti in okolici so razmere kritične, ker primanjkuje okrog 200 predmetnih učiteljev. Nujno bi potrebovali devet šolskih zgradb. S povečanjem stroškov za prevoz pa avtobusna podjetja poberejo ogromno denarja za prevoz šolarjev. Predstavnik iz Lendave je poudaril, da so merila nujno potrebna tudi v prosveti: tisti, ki več in bolje naredi, naj bo za to nagradjen. Mariborčan je načel vprašanje združevanja šol, kot je to na primer v Velenju, na Jesenicah ali v Novem mestu. Vendar imajo tu svoj koncept. Združevanje ne bo pocenilo šolanja — bo pa ga poenotilo. In v tem je smisel.

Razprava je poudarila še potrebo stanovanj za učitelje: tu morajo imeti prosvetni delavci prednost — če jih družba res potrebuje. Kar zadeva nagradjevanje učiteljev, se je treba dosledno borovati za enakopraven ekonomski položaj — in prej ali slej izpeljati koncept svobodne menjave dela. V celodnevni šoli naj bodo dodatno nagrajena dodatna opravila — nikakor pa ne večja odgovornost za uspeh. Saj so vsi učitelji enako odgovorni za učni uspeh. Pedagoški inštitut naj bi do jeseni izdelal merila za napredovanje učiteljev in za nove nazive. V reševanje interesov pedagoških delavcev se morajo vključiti tudi strokovne službe; sindikat je pobudnik.

Na seji so sprejeli sklep, da mora biti občinski odbor sindikata pričujoč pri vseh pomembnejših dejanjih v občini — kar zadeva vzgojo in izobraževanje.

N. MAURER

Na vrsti so domovi

Pred nedavnim so delegati nove skupščine izobraževalne skupnosti Slovenije na svoji drugi seji sprejeli predlog družbenega dogovora o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi porabe v letu 1975. S tem je bila končana razprava o omenjenem dokumentu, ki ga je bilo treba zaradi nekaterih nejasnosti in neurejenih vprašanj znova dopolniti, saj je izvršni odbor izobraževalne skupnosti razpravljajal o njem kar trikrat.

Delegati so se še posebej ustavili pri besedilu, ki ureja področje solidarnosti in ga ocenili kot precejšen napredek na tem sicer tako zapletenem področju. To velja še posebno za vzgojo in izobraževanje, saj je edini vir za to področje prispevek iz osebnega dohodka, ki ni vedno usklajen s splošno razvitostjo občine. Na temelju sprejetega dogovora bo treba skleniti med občinami samoupravni sporazum, da bi zagotovili smotno porabo sredstev, ki se bodo stekala na posebnem računu izobraževalne skupnosti Slovenije. Ob tem so delegati poudarili, da bo treba za prihodnje leto sprejeti prispevne stopnje za solidarnost znatno prej, že ob koncu letošnjega leta. Tako bo mogoče dosledno izpeljati nalogo in se izogniti nekaterim pomanjkljivostim, ki so se pojavile zaradi prepozno začete postopka. Seveda pa mora biti v prihodnjih letih vse preračunano v skladu z načrti reforme usmerjenega izobraževanja.

Delegati zbora uporabnikov so na seji izglasovali tudi sklep, da priznajo tako imenovane „viške“, ki jih je izobraževanje porabilo v minulem letu nad dovoljenim globalom sredstev.

Združimo moči za šolstvo

(Nadaljevanje s 1. str.)

upoštevati pri svojem delu. Če je naša družba ugotovila, kako so učitelji nujno potrebni, potem ni daleč do ugotovitve, da so vredni tudi vsega spoštovanja in da jim je za njihovo delo, za vzgojo in izobraževanje mladega rodu treba priznati in dati nekatere ugodnosti.

Zakaj se tolikokrat grajani „neustrezni kadri“ v šolstvu ne potrudijo bolj, da bi si priskrbeli ustrezno kvalifikacijo? Odgovor je lahek: Kdo pa naj jih spodbudi v tem velikem pomanjkanju učiteljev, ko na oddaljenih šolah zaposlujejo skoraj že vsakega, ki sloh hoče prevzeti učiteljevo delo. Kakor hitro bo dovolj učiteljev, se bo rešilo tudi vprašanje kakovosti.

Socialistična zveza se bo vključila v območne posvete za kadrovanje v učiteljski poklic. Načrt (predlog) reforme pedagoškega šolstva je tudi že pripravljen. Občinske izobraževalne skupnosti bodo usmerjale, dajale pa bodo tudi stipendije. Prav pa je, da se stipendisti — prihodnji učitelji — v svoji obvezni praksi seznanijo s šolo in s poučevanjem prav v tistem kraju, kjer bodo potem poučevali. Tudi že v pedagoški gimnaziji je treba učenca čustveno navezati na pedagoški poklic — drugače se nam jih bo po končanem šolanju preveč izneverilo.

Kot eno prvih vprašanj so: DIJAŠKI DOMOVI. Kje je prostor za vse tiste, ki morajo s poželja v mesto v šolo? Ne-rešeno vprašanje dijaških domov postaja že sramota za našo družbo; postaja družbena laž; postaja klasičen primer tega, kako mislimo, da je z razpravami na sejah vse rešeno. Zato o dijaških domovih ni več vredno pisati prej kot takrat, ko bomo lahko napisali: Zgrajen je dijaški dom ... zgrajeni so di-

To pomeni, da nekaj nad 64 milijonov dinarjev, kolikor znašajo „viški“, ne bodo šli kot presežek in jih zato ne bo treba vrniti gospodarstvu; se pravi, da te vsote ne bodo vsteli v global za letošnje leto. Odločitev so utemeljili s tem, da je bil denar v minulem letu za izredno pomembne naloge, ki smo jih naložili področju vzgoje in izobraževanja, preizkušeno in nestvarno odmerjen. Odmerjena vsota namreč ni omogočila niti, da bi izpeljali zakonsko in družbeno dogovorjene naloge. Tedaj je republiška izobraževalna skupnost tudi pravočasno opozorila, da z odmerjeno vsoto ne bo mogoče opraviti vseh nalog ter da je s tem ogroženo celo uresničevanje že sprejetih in učenih nalog. Tako so med letom izpadle številne nujne naloge. Tudi s tem, ko je bil med letom global povečan, se položaj ni mogel bistveno izboljšati. Denar je bil porabljen predvsem za povečanje osebnih dohodkov prosvetnih delavcev za prvo polovico leta, ni pa bilo dosti denarja za kritje materialnih stroškov. Ne glede na to, da republiška izobraževalna skupnost ni imela niti denarja za kritje prejšnjih nalog, so bile med letom sprejete še nove zadolžitve, predvsem v zvezi z dijaškimi in študentskim standardom. Tudi omenjeni presežek ni omogočil, da bi uresničili načrtovane nujne in med letom dogovorjene naloge in zagotovili normalne možnosti za delo šol.

Posebno zanimiva je bila razprava o družbenem dogovoru o nalogah pri samoupravnem sporazumevanju o združevanju sredstev za sanacijo in gradnjo dijaških in študentskih domov. Po dolgotrajnem usklajevanju na ravni republike je bilo namreč doseženo soglasje, kako

zbrati najprej 100 milijonov dinarjev, s katerimi naj bi začeli graditi najbolj nujne objekte. Položaj domov je znan. Morda je še najbolj zgovoren podatek, da je povprečna starost dijaških domov 214 let. Že s prejšnjim srednjeročnim načrtom smo predvideli njihovo sanacijo in nove gradnje, pa nismo na tem področju storili ničesar. Zato je izpolnjevanje nalog, ki jih zdaj bolj stvarno načrtujemo, pravzaprav poravnava dolga za nazaj. Kaj torej pravi dokončni predlog o načinu zbiranja denarja? 50 odstotkov naj bi se steklo od stanovanjskih sredstev, drugih 50 odstotkov pa iz treh virov: iz denarja za stipendije — seveda šele potem, ko bodo na področju štipendiranja izpolnjene vse naloge, ki izhajajo iz dogovora — in iz dohodka dodatne delovne sobote — akcije bi izvedli dan pred dnevom mladosti v vseh delovnih organizacijah in tako dobili približno 45 milijonov dinarjev. Če vse to ne bo zadostalo, bi denar zbrali tudi iz sredstev gospodarskih organizacij v višini 0,1% od bruto osebnih dohodkov. Za finančno plat bo skrbela gospodarska zbornica Slovenije, za verifikacijo in izvedbo programa gradenj pa izobraževalna skupnost. Pri gradnji študentskih

domov je predvidena tudi udeležba samoupravnih interesnih skupnosti s področja zdravstva in raziskovanja.

Na seji so potrdili program gradnje najbolj potrebnih domov, ki so na prednostni listi šole za to leto: to sta dijaška doma v Kopru in Mariboru, ki ju bodo, če bo vse v redu, začeli graditi letošnjega julija. Obenem so na seji podprli tudi predlog, da je treba z omenjeno vsoto 100 milijonov dinarjev, ki jo bodo zbrali predvidoma letos, začeti uresničevati celoten kratkoročni program. Ta predvideva gradnjo sedmih domov, med njimi sta dva študentska, v Ljubljani in Mariboru. Z gradnjo je treba začeti čimprej.

Delegati skupščine izobraževalne skupnosti Slovenije so poudarili, da je treba storiti vse, da bi začeli program gradnje čimprej uresničevati. Seveda imata prednost že omenjena dijaška doma. Z družbenopolitičnimi organizacijami, gospodarsko zbornico in republiškim izvršnim svetom se je treba nemudoma dogovoriti za denar, potreben za gradnjo domov (za kratkoročnega programa). Omenjenih 100 milijonov dinarjev bo namreč zadostalo samo za gradnjo domov v Kopru in Mariboru.

NADJA PENGOV

S seje sveta Zveze delavskih univerz Slovenije

S stranskega na glavni tir

Lani so bili sprejeti pomembni družbeni dokumenti, s katerimi je za dolgo dobo začrtana razvojna pot vzgojno-izobraževalnega področja: njegov družbenoekonomski položaj, nove organizacijske zasnove, pa tudi temeljna načela za vsebino in metode dela. Za marsikoga so (bili) ti dokumenti le vizija, ki pa že letos dobiva kaj določne obrise: pravkar so zaživele nove samoupravne interesne skupnosti, pospešeno snujemo sistem usmerjenega in permanentnega izobraževanja, imamo prve celodnevne osnovne šole, prebija se prepričanje, da je treba vzgojo in izobraževanje na vseh stopnjah resnično postaviti na sodobne idejne in strokovne temelje. Spoznavamo tudi, da je treba s tistimi, ki se uče, vendarle drugače delati in sodelovati, če hočemo biti uspešni.

Ne preseneča, da sta v takem celostnem pogledu na vzgojno-izobraževalno področje veliko pridobila dva njegova dela, ki sta bila prej vedno na stranskem tiru — včasih pa je celo grozilo, da bosta zašla na slepega. Gre za vzgojo in izobraževanje predšolskega otroka na eni strani časovne lestvice in za skrb za nadaljnji razvoj delavca na njeni drugi strani. O tej „drugi strani“ so kritično spregovorili na seji sveta Zveze delavskih univerz Slovenije, ki je bila 18. marca. Pregledali so delo zveze v lanskem letu in se dogovorili, kako ga bodo smotno nadaljevali letos.

V predloženem gradivu in v razpravi je bila jasno opredeljena osrednja vloga delavskih univerz in njihove zveze v lanskem in letošnjem letu: vsestransko sodelovanje pri graditvi novega vzgojnoizobraževalnega sistema in uporno prizadevanje za to, da bo tudi delavskim univerzam zagotovljeno ustrezno mesto v tem sistemu. Opravljeno delo je bilo ocenjeno kot uspešno. Zveza delavskih univerz je kmalu po končanih kongresih Zveze komunistov izdelala akcijski načrt za uresničevanje kongresnih resolucij o vzgoji in izobraževanju. Povezala se je z drugimi zainteresiranimi organizacijami, predvsem z združenjem izobraževalnih centrov in služb v delovnih organizacijah, sodelovala

je na številnih posvetih in seminarjih o izobraževanju odraslih ter o vlogi in mestu delavskih univerz. Svoj delež v prispevala tudi k pripravi novih predpisov s tega področja. Razpravljavci so soglašali, da je bila lani ob veliki podpori vseh družbenih dejavnikov dobljena politična bitka za vraščanje delavskih univerz v vzgojnoizobraževalni sistem, za njihovo neodločanje v izobraževalnih skupnostih in za enakovredno vrednotenje njihovega dela.

Veliko nalog pa je ostalo za leto: delavske univerze se morajo s svojimi dejavnostmi vključiti v programe občinskih skupnosti, republiške skupnosti in izobraževalnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje, zasnovati je treba programe za strokovno organiziranost delavskih univerz v novih razmerah, opredeliti njihovo vlogo pri izobraževanju ob delu, njihov odnos do vzgojnoizobraževalnih zavodov ter do gospodarskih organizacij itn. Razprava je opozorila na to, da so si delavske univerze s konkretnimi programi dobro premišljenimi programi že letos v nekaterih izobraževalnih skupnostih zagotovile del denarja za svojo dejavnost, da pa marsikje še ni tako. Ostro so kritizirali staro prakso, ki ponekod še velja: ob stiski za denar se v finančnih načrtih izobraževalnih skupnosti najprej oklestijo programi delavskih univerz ali pa kar črtajo posamezna pomembna področja njihove dejavnosti. Menili so, da je treba take pojave preprečiti z odločno družbeno akcijo: svoje pa naj prispevajo tudi delavske univerze z dobrimi in aktualnimi programi ter s kakovostnim strokovnim delom.

V predloženem poročilu iz letošnjem delovnem načrtu je razčlenjena obsežna dejavnost delavskih univerz in njihovih zveza na kaj raznolikih področjih družbenega, strokovnega in splošnega izobraževanja zaposlenih. Ko prebiramo to gradivo, se vedno znova potrjuje resnica, da si ni mogoče predstavljati sodobnega vzgojnoizobraževalnega sistema, ki bi lahko uspešno deloval brez telega svojega življenjsko tako pomembnega dela.

MARJANA KUNEJ

Tudi šole na samotni so lepe v pomladnih dneh ...

Predlog za reformo sistema izobraževanja pedagoških delavcev

I

Na X. kongresu ZKJ in VII. kongresu ZKS je bila izražena zahteva po koreniti spremembi vzgojnoizobraževalnega sistema, ki vključuje tudi preoblikovanje usposabljanja učiteljev in vzgojiteljev v samoupravni socialistični družbi. V pripravah na uresničevanje stališč in sklepov kongresov ZKJ in ZKS se še jasneje izražajo potrebe in zahteve po načrtnih ukrepih za odpravo ugotovljenih slabosti, pomanjkljivosti in protislovij pri oblikovanju učiteljev.

Potrebo po spremembah pedagoškega šolstva in nujnosti družbene skrbi za pedagoške kadre je prav tako ugotovil CK ZKS na dveh svojih sejah, ko je razpravljal o idejnopolitičnih vprašanih vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji.

O nujnosti sprememb v sistemu kadrovskega šolstva govore tudi sklepi in priporočila skupščine SR Slovenije o idejni usmeritvi vzgoje in izobraževanja in resolucije o osnovah kadrovske politike v SR Sloveniji.

Tem ugotovitvam se pridružuje še obilica analiz, poročil in ugotovitev pedagoške službe, samoupravnih interesnih skupnosti, pedagoško znanstvenih ustanov, izvršnega sveta in drugih organov skupščine SRS, ki jim je glede kadrov v vzgojnoizobraževalni dejavnosti bolj ali manj skupna ocena, da:

- učiteljeva marksistična izobrazba in idejno politična usposobljenost in angažiranost ne zadoščata, še posebno ne za njegovo praktično vzgojno delo v šoli in samoupravni socialistični družbi;
- učitelj ni zadostno usposobljen za modernizacijo pouka, za dejavno vlogo oblikovalca učnih programov in njihovega uresničevanja;
- zelo primanjkuje učiteljev (posebno razrednih in predmetnih za matematiko, slovenski jezik, tuje jezike in za pouk teorije in prakse samoupravnega socializma) že za sedanji obseg dejavnosti, potrebe pa se nenehno povečujejo;

— nimamo načrtno kadrovske politike niti ustreznih kadrovskih služb, ki bi permanentno ugotavljale in spremljale, koliko kadrov v resnici potrebujemo, in načrtovala njihovo pridobivanje in izobraževanje;

— veljaven sistem in vsebina pedagoškega šolstva ne ustreza rastočim potrebam in vsebinskim zahtevam naše družbe glede učiteljeve vloge in njegovih nalog pri vzgojnoizobraževalnem delu.

Na temelju navedenih ugotovitev, stališč in sklepov se lotevamo v SR Sloveniji spreminjanja in dopolnjevanja pedagoškega šolstva. Reforma sistema in radikalne spremembe učnih in študijskih programov, vloge in nalog pedagoških kadrovskih šol morajo zagotoviti predvsem:

— prvič: več kadra, da zagotovimo občanom ustavno pravico do izobrazbe, ki je tudi pravica do ustreznega usposobljenega učitelja;

— drugič: bolj usposobljene učitelje, ki bodo sposobni uresničevati socialistične družbene vzgojnoizobraževalne smotre osnovne šole in drugih vzgojnoizobraževalnih organizacij.

II

ŠTEVILČNO STANJE PEDAGOŠKIH KADROV

Pomanjkanje pedagoških delavcev na vseh stopnjah in oblikah vzgoje in izobraževanja postaja v zadnjih letih čedalje bolj pereče.

Občutno je pomanjkanje vzgojiteljev v otroškem varstvu. Vendar pa pričakujemo, da se bo z razširjeno mrežo vzgojiteljskih šol stanje postopoma popravilo.

V osnovnih šolah so razmere še bolj kritične. Vztrajno narašča pomanjkanje učiteljev za razredni pouk. V šolskem letu 1973/74 je bilo 410 delovnih mest učiteljev za razredni pouk neustrezno zasedenih. Po grobi oceni bi v prihodnjih desetih letih moralo letno diplomirati 140 študentov na skupini za razredni pouk, če bi hoteli pokriti naravni odliv in primanjkljaj razrednih učiteljev. V preteklih 10 letih pa je diplomiralo na skupini za razredni pouk povprečno le 10 rednih študentov na leto.

Podatki kažejo tudi veliko pomanjkanje učiteljev za predmetni pouk. Leta 1973/74 je bilo 1.734 ali 35,8 % učiteljev predmetnega pouka, ki niso bili usposobljeni za predmete, ki so jih poučevali; od teh jih je 1.641 ali 94,6 % imelo srednjo in 93 ali 5,4 % višjo ali visoko izobrazbo, vendar ne ustreznih smeri. Od 3.043 učiteljev, ki učijo tudi drugi predmet, jih 1.924 ali 63,2 % ni bilo usposobljenih za predmet, ki so ga poučevali. Izobrazbo si pridobivajo le počasi, saj se je od leta 1969/70 do leta 1973/74 usposobilo le 466 že zaposlenih učiteljev predmetnega pouka z neustrezno izobrazbo.

Ce primerjamo število neusposobljenih učiteljev za posamezne predmete s številom diplomantov, ugotovimo, da ob sedanjem dotoku novih učiteljev še dolgo ne bomo dosegli niti zahtevane usposobljenosti za predmetni pouk ob sedanjem obsegu in to kljub povečani družbeni skrbi za dokvalifikacijo učiteljev z neustrezno izobrazbo.

V podaljšanem bivanju za učence osnovnih šol je delalo leta 1973/74 312 učiteljev raznih profilov, nekateri celo brez pedagoške izobrazbe. Za razvoj podaljšanega bivanja, zlasti pa še za uvajanje celodnevne osnovne šole, je poleg drugih pogojev predvsem potrebno dovolj pedagoških delavcev. Da bi uvedli v vsej republici celodnevno šolo in pokrili obstoječi primanjkljaj, bomo potrebovali približno 900 razrednih in 2700 predmetnih učiteljev ali za 35 % več, kot jih sedaj poučuje.

Iz podatkov za letošnje leto lahko ugotovimo, da se gibanja strukturi primanjkljaja učiteljev ne spreminjajo: povečuje se primanjkljaj učiteljev za razredni pouk, število učiteljev za predmetni pouk z neustrezno izobrazbo se je sicer zmanjšalo, toda 1.586 jih še vedno nima ustreznih izobrazbe.

Prav tako pereče je tudi stanje pedagoških kadrov v zavodih za usposabljanje otrok v duševnem in telesnem razvoju. Tudi tukaj si visok odstotek učiteljev še pridobiva ustrežno izobrazbo, prizadevanja za redni priliv kadrov pa ne dajejo zadovoljivih dosežkov.

Navedene ugotovitve nedvomno dokazujejo, da moramo hitro in učinkovito ukrepati, ker pomanjkanje pedagoških delavcev ogroža nadaljnji razvoj vzgoje in izobraževanja, s tem pa tudi naš nadaljnji družbeni razvoj. Eden izmed teh nujnih ukrepov je reforma pedagoškega šolstva.

III

NALOGE PEDAGOŠKEGA ŠOLSTVA

1. Pedagoške šole morajo oblikovati vzgojitelje in učitelje, ki bodo opredeljeni in angažirani za izgradnjo socialistične samoupravne družbe in sposobni uresničevati družbene vzgojnoizobraževalne smotre v učnem procesu in v vseh oblikah življenja in dela šole ter drugih vzgojnoizobraževalnih ustanov.

2. Zato morajo pedagoške šole upoštevati družbene zahteve glede pedagoške, strokovne in družbene zavesti in usposobljenosti svojih diplomantov. Njihovo izobrazbo in vzgojo morajo graditi na trdnih marksističnih teoretičnih temeljih in na idejnih načelih socialistične vzgoje. Učitelj naj postane samostojna osebnost s kritičnim ustvarjalnim mišljenjem. Sposoben mora biti samostojno delati z otroki, mladino in odraslimi v skladu z izgradnjo samoupravne socialistične družbe.

Vsebina in metoda dela v pedagoških šolah naj učitelja tudi usposobita, da se bo samostojno permanentno izpopolnjeval.

3. Da bi pedagoške šole izpolnile te naloge, morajo biti družbeno aktivne in idejno angažirane, študij in vzgoja v njih pa naj temeljita na pristinih človeških in samoupravljaljskih odnosih.

Sprotno soočanje učencev in študentov z vzgojnoizobraževalno prakso, oblike samostojnega študija, nenehno poglabljanje motivacije za pedagoški poklic naj da celotnemu študiju kvaliteto, ki ga bistveno dvigne nad formalizem in faktografijo. Učenje in študij mora razvijati intelekt, hkrati pa oblikovati tudi čustvovanje in prepričanje o družbenem in humanem smislu pedagoškega dela.

Seminarsko delo, sistematično opazovanje učencev in druge metode spoznavanja otrok, vzgojnoizobraževalna praksa v šolah in

različnih otroških in mladinskih organizacijah ter dejavnostih naj dopolnjujejo teoretični pouk in zagotavljajo boljše vzgojnoizobraževalne uspehe učencev in študentov na pedagoških šolah.

4. Z revizijo snovi vseh predmetov v učnih in študijskih programih je treba prilagoditi obseg vseh učnih in študijskih zahtev zmogljivosti učencev in študentov, da bo možno končati šolanje v predvidenem roku. Izločiti je treba tisti del snovi, ki ni bistven za oblikovanje osebnosti pedagoškega delavca.

Predmeti, zlasti sorodni, morajo biti tako načrtovani, da se prepreči nepotrebno ponavljanje, fakticizem, historicizem, zagotovi sinteza znanja in kritičen odnos učencev in študentov do predstirane snovi in da se poveča učinkovitost študija. Tako oblikovan študij bo dober temelj za pomemben učni predmet — marksistično filozofijo.

5. Sodoben in vzgojno učinkovit študij je možen le v manjših skupinah. Zato je treba pedagoške šole kadrovsko okrepiti ter poskrbeti za ustrezne prostorske in materialne možnosti.

6. Posebno pozornost je treba posvetiti strokovnim in moralno političnim merilom za izbiro učiteljev na pedagoških šolah, ki sta jim zaupana vzgoja in izobraževanje prihodnjih pedagoških delavcev samoupravne socialistične vzgoje in izobraževanja.

Pedagoške šole lahko organizirajo tudi znanstvenoraziskovalno delo na vzgojnoizobraževalnem področju. Delavce pedagoških šol, ki imajo znanstveni naslov in opravljajo programirano raziskovalno dejavnost, je treba izenačiti s položajem delavcev drugih visokih šol in fakultet. Raziskovalna dejavnost mora biti opredeljena v letnem načrtu dela, ki ga sprejemajo samoupravni organi pedagoške šole. Predavateljem je treba omogočiti opravljanje magistrskih in doktorskih, ki bodo prispevali k poglobljenemu delu na pedagoški šoli.

7. Pedagoške šole imajo pomembno vlogo in zahtevne naloge pri permanentnem izpopolnjevanju pedagoških delavcev. V ta namen sodelujejo z zavodom SRS za šolstvo, visokoškolskimi zavodi in s pedagoškim inštitutom pri univerzi v Ljubljani.

Permanentno izpopolnjevanje omogoča pedagoškim šolam preverjanje rezultatov njihovega dela, hkrati pa jih obvezuje, da gojijo in razvijajo v ta namen sodobne metode in sredstva. To bo omogočalo razbremenitev študentov med študijem, pedagoškim delavcem pa bo dajalo možnost za izpopolnjevanje in strokovno rast. Sistem permanentnega izpopolnjevanja mora biti upoštevan pri sestavi rednih učnih in študijskih programov in izpeljan v sistemu napredovanja pedagoških delavcev.

8. Pedagoške šole imajo pomembno in odgovorno nalogo tudi pri organiziranju izrednega študija, zlasti za pedagoške delavce brez ustrezne izobrazbe. Izredni študij vseh smeri, posebno deficitarnih strok, naj pedagoške šole regionalno približajo, snov in metode dela pa prilagodijo tako, da bodo bolj upoštevale prakso in že doseženo znanje izrednih študentov. Analitično naj ugotovijo, katera znanja jim manjkajo pri uresničevanju vzgojnoizobraževalnih nalog in izdelajo študijske programe za doseg zahtevanih kvalifikacij, da se prepreči formalistično pojmovanje izrednega študija pedagoških delavcev iz prakse.

9. Analogno kakor pedagoške šole so za usposabljanje in oblikovanje pedagoških delavcev odgovorne vse visoke šole, ki usposabljujejo pedagoške delavce, zlasti pa še visoka šola za telesno kulturo.

IV

SISTEM IN ORGANIZACIJA

1. 1. Organizacijsko in vsebinsko preoblikovanje šol za usposabljanje pedagoških delavcev zajema redno in izredno vzgojo in izobraževanje za pedagoške poklice in nadaljnje permanentno usposabljanje za potrebe:

- vzgojnega dela v otroškem varstvu
- razrednega pouka v osnovni šoli
- predmetnega pouka v osnovni šoli
- praktičnega pouka v usmerjenem izobraževanju
- vzgojnega dela v domovih za učence
- usposabljanja otrok z motnjami in duševnem in telesnem razvoju.

2. 1. Za opravljanje teh dejavnosti pedagoške šole vzgajajo in izobražujejo za pedagoške poklice v skladu z družbenimi potrebami in ugotovljenimi profili teh poklicev.

2. 2. Pri izobraževanju za določen pedagoški poklic pedagoške šole usposabljuje učence in študente za njihovo vzgojnoizobraževalno funkcijo v vseh oblikah življenja in dela vzgojnoizobraževalnih organizacij in ne le za ozko stroko; z nadaljnjim permanentnim izpopolnjevanjem pa to usposobljenost poglabljajo in posodabljujejo.

2. 3. Pedagoške šole nenehno prilagajajo svoje učne in študijske programe družbenim potrebam in zahtevam vzgojnih in učnih načrtov vzgojnoizobraževalnih organizacij in si prizadevajo odpraviti strokovno ozkost pedagoških delavcev.

V celotni izobraženosti in vzgojenosti pedagoškega delavca so družboslovna, strokovna in pedagoška komponenta enakovredne ter se povezujejo v njegovo pripravljenost, da izobražuje in oblikuje marksistični nazor svojih učencev ter njihovo samoupravljaljsko zavest in dejavnost. Pedagoški delavec mora biti sposoben razumeti in voditi učene k vrednostnemu doživljanju sveta. Zato morajo pedagoške šole posvečati enakovredno pozornost marksističnemu izobraževanju, pedagoškim in psihološkim disciplinam ter ožji stroki.

3. 1. Problem sodobnega izobraževanja pedagoških delavcev je možno razrešiti le z dosledno izvedbo sistema usmerjenega izobraževanja na podlagi izhodišč, ki so navedena v resoluciji X. kongresa ZKJ o socialistični samoupravni preobrazbi vzgoje in izobraževanja.

Celoten sistem vzgoje in izobraževanja je treba zasnovati na temelju koncepcije o permanentnosti vzgoje in izobraževanja pedagoških delavcev.

Vertikalno in horizontalno povezan sistem usmerjenega izobraževanja pedagoških delavcev ima svoje korenine v predmetnih področjih osnovnega — obveznega izobraževanja in sega vse do konca visokoškolskega študija in vseh oblik permanentnega izobraževanja ob delu. Za uresničitev sistema usmerjenega izobraževanja pedagoških delavcev so potrebne globoke in korenite spremembe v vsebini in programski strukturi izobraževanja na sedanji stopnji srednjega šolstva in spremembe organizacije sedanjih gimnazij pedagoške smeri, vzgojiteljskih šol in pedagoških akademij.

3. 2. Izobraževanje pedagoških delavcev je del sistema usmerjenega izobraževanja, ki ga oblikujeta enotna organiziranost in

programska celotnost. V tej se, na podlagi družbenih potreb, oblikujejo raznovrstne usmeritve, ki omogočajo razvijanje individualnih sposobnosti in hotenj za delo ali za pedagoški poklic.

3. 3. Sistem usmerjenega izobraževanja za pedagoške poklice je organiziran v dveh fazah in vsebuje v svoji programski strukturi obvezno, obvezno izbirno in fakultativno vzgojnoizobraževalno področje.

3. 4. Prva faza je dveletni cikel vzgoje in izobraževanja, ki s svojimi skupnimi obveznimi osnovami predstavlja zvišanje ravni splošne izobrazbe za vse, kar mlademu človeku omogoča opredelitev za nadaljnjo usmeritev v poklic in je enoten temelj vsega usmerjenega izobraževanja.

Druga faza, ki je po svojem trajanju definirana s programsko opredelitvijo za posamezne pedagoške poklice, se lahko konča na stopnji srednjega, višjega ali visokega šolanja, kar je odvisno od programskih zahtev (ali od učnega načrta) za določen poklic. Torej bi se poklicno izobraževanje pedagoških delavcev pričelo ob drugi fazi (v 11. letu izobraževanja) in končalo glede na zahtevnost profila pedagoškega poklica (glej shemo!).

Takšen koncept izobraževanja pedagoških delavcev zahteva programsko združenje sedanjega 3. in 4. razreda pedagoške gimnazije in vzgojiteljske šole in sedanje pedagoške akademije ali višjih in visokih šol, ki usposabljujejo pedagoške delavce, v enotno kontinuirano nadgradnjo učnega načrta. Tako bi dosegli večjo motiviranost za poklic, sistematičnost izobraževanja in na račun razbremenitve snovi, racionalizacijo izobraževanja.

3. 5. Realizacija usmerjenega izobraževanja je odvisna predvsem od notranje organizacije učnega procesa, od programske strukture z obveznimi, obvezno izbirnimi in fakultativnimi vsebinami, in od uvajanja tečajnega sistema za določene predmete.

Obvezna vzgojnoizobraževalna področja predstavljajo ogrode prve faze izobraževalne poti, ki se organizira po končani osnovni šoli (8-letni) v 9. in 10. letu šolanja ali v 1. in 2. razredu „splošne srednje šole“ (to je delovni naziv).

Obvezna vzgojnoizobraževalna področja so:

I. splošno kulturno (jezikovna kultura, književnost, likovna in glasbena umetnost),

II. družbenoekonomska (zgodovina, zemljepis, samoupravljanje s temelji marksizma),

III. naravoslovno-matematično (matematika, fizika, kemija, biologija),

IV. proizvodno-tehnično (strokovno-teoretični predmeti in proizvodno delo),

V. telesno vzgojno, zdravstveno in obrambno.

V drugem (10.) letu prve faze „splošne srednje šole“ nastopajo tudi obvezni izbirni predmeti, ki jih učenci izbirajo iz naštetih obveznih vzgojnoizobraževalnih področij. Tako je mogoče določene predmete poglabljati in didaktično diferencirati, kar daje mladini priljubljenost, da razvija svoje individualne sposobnosti za znanstveno mišljenje, hkrati pa jo pripravlja za nadaljnjo, drugo fazo usmerjenega izobraževanja.

V programski strukturi druge faze usmerjenega izobraževanja nastopajo prav tako obvezna, obvezno izbirna in fakultativna področja ali predmeti, ki oblikujejo pedagoške poklice v skladu s profili, za katere se je mladina odločila v skladu s svojimi možnostmi, nagnjenji in interesi.

Posamezni izobraževalni programi so grajeni kontinuirano in po svoji zgradbi deljeni na obvezne (ki so skupni za vse profile), na obvezno izbirne (ki natančneje usmerjajo pedagoške delavce v razredne, predmetne itd.) in fakultativne, ki so stvar individualne izbire. Kot celota so tako izbrani, da omogočajo pridobitev dodatnih specialnih znanj in spretnosti, potrebnih za aktivno opravljanje učnih in vzgojnih funkcij osnovne šole, računajoč pri tem na razvoj celodnevne šole, pa tudi na potrebe prostovoljnih dejavnosti in organizacijo prostega časa učencev.

4. Programska struktura II. faze šol za pedagoške poklice ter filozofske fakultete ali drugih visokih šol, ki izobražujejo za pedagoške poklice v srednjem šolstvu, mora biti toliko usklajena, da bo mogoče prestop ali nadaljevanje študija v določenih smereh brez formalnih ovir in brez obsežnejših dodatnih študijskih obveznosti.

5. Hospitacijska in razvojna baza pedagoških šol.

Pedagoške šole se strokovno in samoupravno povezujejo med seboj in z drugimi visokimi šolami. Skupaj z določenimi osnovnimi šolami, zavodi otroškega varstva, domovi za učence in zavodi za usposabljanje zagotavljajo možnosti za hospitacije in praktične vaje prihodnjih pedagoških delavcev.

Hospitacijske vzgojnoizobraževalne organizacije ali oddelki so naravni laboratoriji pedagoških šol. Namenjeni so praktičnemu preskušanju pedagoških, metodičnih in didaktičnih znanj učencev in študentov ter uvajanju novosti in preverjanju metod in programov vzgojnoizobraževalnega dela. Hospitacije, nastopi in analize sproti poglabljajo razumevanje pedagoške in psihološke teorije ter usposabljujejo učence in študente za vodenje in organizacijo vseh vzgojnoizobraževalnih dejavnosti in ne le za poučevanje.

Profesorjem metodike in didaktike omogočajo vodenje strokovnih aktivov pedagoških delavcev v hospitacijskih vzgojnoizobraževalnih organizacijah in s tem stalno soočanje teoretičnih in praktičnih. To mora ustrezno vplivati tudi na družbenopolitično, idejno, filozofsko in strokovno delo vseh vzgojnoizobraževalnih organizacij prek pedagoškega svetovanja in sodobno zasnovanega sistema permanentnega izobraževanja.

6. PEDAGOŠKI CENTRI

Da bi z okrepljenim strokovnim in pedagoškim sodelovanjem zagotovili kontinuiran učnovzgojni vpliv in usmerjanje učencev v pedagoški poklic, se pedagoške šole povsod, kjer je mogoče ustvariti potrebne organizacijske in materialne možnosti, organizirajo kot pedagoški centri tako, da strokovno, samoupravno in organizacijsko povezujejo srednje in visoke šole, ki usposabljujejo za pedagoške poklice. Pedagoški center naj bo praviloma organizacija združenega dela, organizirana v TOZD, ali sestavljena organizacija združenega dela, v kateri se uresničujeta posamezne faze oziroma deli enotno organiziranega in usmerjenega vzgojnoizobraževalnega procesa.

V sestav pedagoškega centra se lahko vključijo tudi srednje šole, ki uresničujeta prvo fazo usmerjenega izobraževanja.

Pedagoške šole oziroma pedagoški centri s samoupravnim sporazumom z ustreznimi osnovnimi šolami, zavodi otroškega varstva,

Veljko Vlahović — zgodovinski vizionar

Ko ugasne življenje velikana dela, zazija velika praznina v mislih tistih, ki so bili njegovi sodelavci in sobojevniki, ki so z njim uresničevali velikanske načrte, premagovali tradicijo in omogočali vzpon iz nerazvitosti v dograjenost sistema, ki mu pravimo socializem.

V spominu se zbuja dogodka, ki nas vežejo na izročilo tega velikega revolucionarja, misleca in bojevnika.

Gotovo je malo takih, ki bi jih lahko postavili ob ramo Veljku Vlahoviću. Njegove urejene misli so izvirale iz doživljanja klenega in preskušene rodoljuba. Z blagim, toda odločnim glasom je koval besede, ki so bile vedno skrajno preudarne in primerne trenutku.

Ni čuda, da je njegova smrt odjeknila tako pretresljivo, da vsa Jugoslavija žaluje za tem velikim sinom domovine.

Bil je junak posebnega kova, vedno na najodločilnejših mestih, vedno ustrežljiv in blagohoten, nikdar nepripravljen in neprizadet. Kalila ga je tujina, ki je že tedaj, ko je odhajal na špansko fronto, potrebovala ne le odločnost, ampak tudi organizatorsko ter miselno svežino, polet in nenehno iskanje rešitev.

Njegova izredna sposobnost biti zares ves v vsaki stvari, čeprav na videz nepomembni, je dajala vsem, ki so z njim sodelovali, občutek gotovosti. Mednarodno delovanje v kominterni ga je prekalilo v najsposobnejšega organizatorja in vodjo mladih, usmerjevalca vseh tistih najdejavnijših, s katerimi je v danem trenutku lahko zagotovil uspeh in napredek.

Bil je član najvišjih organov v federaciji, Centralnega komiteja ZKJ itd., pomočnik zunanjega ministra, vodil je številne delegacije za stike s tujino in delegacije za povezovanje komunističnih in socialističnih gibanj.

V svojih besedah je nenehno poudarjal enotnost, saj se je zavedal, da le mali narodi, ki so složni, lahko ob velikih dosežkih uspehe.

TEORETIK IN MISLEC

Kot politik je bil teoretični raziskovalec in organizator, spodbujevalec in animator. Razdal se je v svojih člankih, dopisih, pripombah, pomislekih in kritičnih analizah. Poudarjal je prvine, ki so bile dostikrat pozabljene, opuščene. Dialektika razvoja družbe mu je bila v krvi, zato je verjel v samoupravljanje. V njem je videl najglobljo uresničitev kolektivnega vodstva in priznanja vsem, ki so uspešni v svojem delu.

Kdo bi mogel izmeriti vsa pota, posvetovanja, sestanke, seje, na katerih se je oblikovala politika, ki je šla med ljudstvo, ki je bila premišljena in oblikovana tako, da je povezovala včerašnje z jutrišnjim.

Posebno področje prizadevanja Veljkā Vlahovićā je bila kultura. Nenehno je spodbujal k čimbolj kakovostnemu delu, toda

k takemu, ki ima v svojem jedru poteze skupnosti in ki zagotavlja napredek.

Nikdar ni bil zadovoljen... Vedno je še videl možnosti, da bi lahko še bolje gradili in še bolje premislili rešitve.

Kadar je šlo zares, je znal pomiriti in poklicati k treznosti... Spomnimo se samo tržaškega primera in odnosov med Jugoslavijo in Italijo. Vedno je budil upanje, ker ga je sam premogel.

Kadar je v svojem velikopoteznem pogledu na dogajanja v svetu spoznal, da je treba nemudoma ukrepati, je z veliko, spodbudno besedo usmerjal k cilju.

Kot internacionalist od mladosti se je zavzemal za kar najtesnejše sodelovanje med jugoslovanskimi narodi. Pri reševanju narodnostnega vprašanja se je zavzemal za konstruktivno sodelovanje. Vedno se je bojeval proti hegemoniji ali despotizmu kakega naroda. Zato so ga povsod sprejeli kot dobrohotnega, odločnega politika, ki se ni nikdar zadovoljil z začasnimi rešitvami. Ze ob manjših problemih je videl možnost, da bi iz njih lahko nastal konflikt, zato jih je skušal preprečiti.

Pretehtal je dejstva, vsako stvar je dodobra proučil, šele potem je skušal na temelju izkušnje in spoznanj izoblikovati predlog ali sklep.

VIDEL JE RDEČO NIT

Zdi se, kot bi ga slišali govoriti: V skupnosti je možno srečno živeti le tedaj, kadar so zadovoljni vsi, ki to skupnost sestavljajo. In zato se je tako ogreval za samoupravljanje, ki pomeni zmago tega načela.

Bil je vsestransko angažiran politik. Menil je, da mora pri reševanju političnih problemov sodelovati večina.

Pri srcu mu je bila množičnost. Cesar ne osvoji množica, ne bo niti posameznik, kajti množica je porabnik idej. Narod si bo pisal sodbo sam. Soli pa ne sme biti več kot testa.

Oblast naj izhaja iz naroda, to je tudi cilj diktature proletariata.

Kot voditelj mednarodnega mladinskega gibanja v vihuri druge svetovne vojne je moral preseči samega sebe. Doživljal je čas, ko je velikanska država ječala v bolečni vojne. V na videz togem odzivanju tega velikana se je naučil preudarno odločati.

Njegova pot je bila naporna. Temeljito je študiral, zato je bil vedno sposoben slediti tistemu, kar sta prinesla razvoj in revolucija.

Kot vodja delegacij je bil nenehno v osebnih in pismenih stikih s številnimi svetovno znanimi teoretiki in revolucionarji.

Bil je dobro oborožen in spreten bojevnik, noben dogodek ga ni našel nepripravljenega.

Skratka, bil je politik, ki se je zavedal vseh dimenzij političnega, državnega in družbenega življenja. Ni zapiral oči pred zgodovinskimi pregradami. Z velikim znanjem jih je spretno obvladoval. Bil je pravi dialektik, politično zrel mislec in revolucionar.

NIKDAR RESNIČNEGA POČITKA

Delo mu je bilo poklic in razvedrilo. Kljub težki bolezni je koval načrte, kako bi osvetlil številne pojave političnega življenja z vidika državniške, politološke in zgodovinske znanosti.

Vsaka njegova zamisel in vsak predlog sta se ujemala s smotri, ki so bili najširše ljudski in napredni. Ni pozabljal na različne možnosti prehajanja v socializem in na trenutne ovire, ki so posledica prepočasnega odmiranja države.

Odklanjal je hvalisanje in samozadovoljstvo. Vedno je branil interese zatiranih in ponižanih, nikdar pa ni odobral ravnanja s trdo roko in prehitrih odločitev.

V Veljku Vlahoviću smo imeli skrajno treznega politika, odličnega gospodarstvenika in kulturnika.

IGOR PLEŠKO

Revolucije, ki dvomi v človeka in njegovo duhovno dostojanstvo, ne moremo imenovati revolucija. Tudi ustvarjalnost, ki degradira revolucijo, ni ustvarjalnost.

S socialističnimi revolucijami se je pričela velika bitka z neznanjem, z bedo in lakoto, ki povzročata pri milijonih ljudi novo vrsto lakote, potrebo po večjem znanju, večji lastni vlogi.

Tragična situacija lahko nastopi, ko začne revolucija ali revolucionarna gibanja gasiti plamen, ki so ga razširjali, in s tem povzročili žejo, ne da bi imeli žejne s čim napojiti.

VELJKO VLAHOVIĆ

Predlog za reformo sistema izobraževanja pedagoških delavcev

(Nadaljevanje s 3. str.)

domovi in zavodi za usposabljanje zagotovijo potrebne hospitalne zmožnosti za praktične vaje učencev in študentov ter enotno strokovno vodenje in usmerjanje učne prakse.

7. Sistem usmerjanja kandidatov za pedagoške poklice ter materialne pomoči med šolanjem mora zagotoviti:

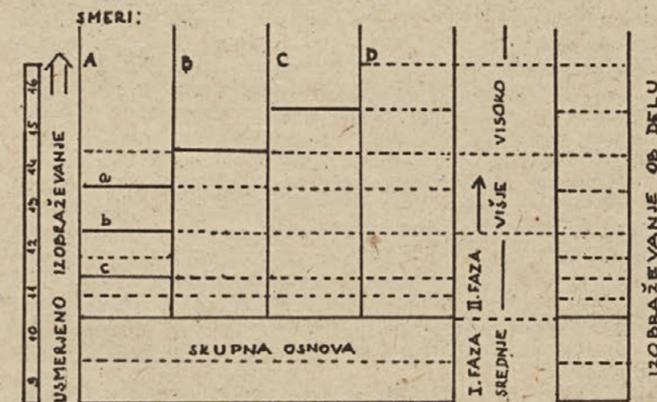
- zadostno število usposobljenih pedagoških delavcev ustreznih strok, skladno z obstoječimi in predvidenimi potrebami;
- ustrezen izbor glede na idejno usmerjenost, nagnjenost in sposobnost ter regionalno in socialno strukturo kandidatov.

PREHODNE REŠITVE

1. Do uveljavitve celotne reforme usmerjenega izobraževanja je potrebno v skladu s temi načeli uveljaviti prehodne rešitve, zlasti v organizaciji in vsebini dela pedagoških akademij, drugih visokih šol, ki usposablja pedagoške delavce, pedagoških gimnazij in vzgojiteljskih šol ter pri usmerjanju in štipendiranju mladine za pedagoške poklice. Prehodne rešitve morajo poleg načel, vsebovanih v tem predlogu, upoštevati družbene zahteve, ki izhajajo iz stališč X. kongresa ZKJ in VII. kongresa ZKS o usmerjenem izobraževanju kot tudi posebne zahteve posameznih profilov poklicev pedagoških delavcev. Predloge prehodnih rešitev bodo sprejeli posamezni odgovorni nosilci (strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje, posamezne visoke šole, izobraževalne skupnosti itd.) v skladu s sprejetim konceptom re forme pedagoških šol.

2. Republiški zavod za zaposlovanje bo glede na svoje pristojnosti in ob sodelovanju z zavodom SRS za šolstvo, pedagoškim inštitutom in republiško izobraževalno skupnostjo izdelal profile pedagoških poklicev, ki bodo podlaga za programiranje pedagoškega študija. Dokler ni vseh profilov, naj pedagoške šole delajo po

HEMA PU

časnih študijskih programih za posamezne pedagoške poklice, ki jih pripravijo v skladu s tem dokumentom.

3. Filozofska fakulteta in druge visokošolske delovne organizacije, ki izobražujejo za pedagoške poklice v srednjem šolstvu, bodo prestopne pogoje uskladile s pedagoškimi šolami in jih opredelile v svojih samoupravnih aktih.

OBRAZLOŽITEV SHEME PU

Shema ima štiri smeri: A smer za delo v otroškem varstvu, smeri B, C in D ustrezajo oblikovanju vzgojiteljev za srednješolske domove, oblikovanju učiteljev različnih profilov, ki so potrebni v obvezni šoli in učiteljev praktičnega pouka v usmerjenem izobraževanju.

Posamezni profili pedagoških poklicev odredajo trajanje izobraževanja, ki se razteza v razponu od pol leta do 6 let.

V prvi fazi sistema usmerjenega izobraževanja (to je v splošni srednji šoli, ki traja 2 leti) si učenci v drugem letu že izbirajo predmetna področja (npr. 2 predmeta iz določenih področij), s katerimi se že narahlo usmerjajo v prihodnje poklicno izobraževanje. Učenci, ki ne bodo zmogli obvladati določenih obveznih izbirnih predmetov za učiteljski ali vzgojiteljski poklic, si bodo morali izbrati drug poklic in s tem drugo skupino predmetov.

Po končanem dveletnem ciklu (ta del izobraževanja ni vezan na pedagoške gimnazije ali vzgojiteljske šole) se učenci, ki so se odločili za vzgojiteljski ali učiteljski poklic, vključijo v novo organizacijo usmerjenega izobraževanja (II. faza).

V tej drugi ali zadnji fazi se oblikujejo profili pedagoških delavcev. Tak sistem z usmeritvami A, B, C, D omogoča gibko organizacijo izobraževanja raznih profilov pedagoških poklicev. Ne glede na zunanjo organizacijo takšnega sistema (ali bo to opravljal „pedagoški center“ ali še nadalje pedagoška akademija in srednja šola v medsebojnem dogovoru) bodo morali biti vzgojno izobraževalni programi od I. faze (splošne srednje šole) dalje (to je od 11. leta šolanja) oblikovani na temelju določenega profila poklica in se ne smejo vsebinsko prekinjati zaradi prehoda od 12. leta šolanja na višjo stopnjo.

Prednost takšnega modela je v tem, da je s programsko strukturo obveznih, obvezno izbirnih programov zagotovljena povezanost izobraževalnega procesa po vertikali in horizontali ter da je racionalno izveden didaktični prehod na diferencirano izobraževanje po poklicih. Izobraževanje za pedagoške poklice bi po končani „splošni srednji šoli“ (I. faza) trajalo za posamezne poklice do 6 let. Ta sistem ne zahteva delitve izobraževanja na šolska leta, temveč omogoča delitev na semestre.

REPUBLIŠKI KOMITEJ ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Iz naših šol

Dobrova

Televizijska oddaja o celodnevni šoli

Vsak otrok ima pravico do izobrazbe, kolikor je je zmogel doseči glede na svoje umske sposobnosti. Materialno stanje ne bi smelo biti ovira.

V letošnjem semestru so na Dobrovi pri Ljubljani začeli s celodnevno osnovno šolo. O programu, povečanem šolskem kolektivu — in tudi njihovih povečanih dolžnostih smo že poročali. Oddaja pa naj bi prikazala mnenja staršev — in pa odnos šolarjev do celodnevne šole. Poleg krajanov so se na Dobrovi zbrali tudi predstavniki občine, družbenopolitičnih organizacij, republiških ustanov, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem, pa tudi predstavniki centralnega komiteja ZK Slovenije. Prišli so zastopniki osnovne šole Biba Roček iz Šoštanja, kjer so prav tako začeli s celodnevno šolo.

Besede staršev:

V začetku smo malce z bojaznjivo gledali, saj so pravili, da celodnevna šola otroke odtuji. Zdaj vidiva z ženo, da je prav nasprotno: midva prideva prej iz službe kot otrok. Ni se nama treba bati, kod se otrok potepa. Spet se najdemo v domači hiši in si pripovedujemo,

kaj smo doživeli, kako je bilo v šoli. Bolje je zdaj. Predvsem odpadejo skrbi.

— Dobro, da smo začeli tudi s šolami! Ni dovolj graditi samo ceste in tovarne, mlade ljudi pa puščati na cesti. Tudi pri učenju preprosti starši nismo mogli dosti pomagati. Zdaj nam je šola — predvsem materam — odvzela to breme z ramen, za kar smo učiteljem zelo hvaležni.

— Otroci so gotovo željni družbe svojih vrstnikov. To zdaj v šoli imajo. Kmečki starši pa bi želeli, da bi otroci znali ceniti naše delo. Cenili pa bodo, če ga bodo poznali. Zato bi se mi zdelo prav, da bi v kmečkem okolju — in mogoče bi bilo prav tudi v industrijskem — spoznali otroke s tem, da raste kruh na zemlji. Tudi mehanizacija in industrializacija se vedno zahtevata človeka — njegove roke in njegov um. Prav bi bilo, da bi šola to vcepila otrokom. Veseli pa smo, da bodo naši otroci

imeli možnost za napredek, česar nam pogosto manjka.

Besede otrok:

— Če gredo naši starši v službo, gremo lahko v šolo že ob pol šestih, saj imamo jutranje varstvo, pri katerem se pripravljamo na pouk.

— Pri samostojnem učenju mi najbolj ugaja to, ker lahko sošolko ali sošolca vprašam, česar ne vem. Tudi knjige imamo na voljo; če jih potrebujemo, jih lahko vzamemo iz šolske knjižnice. Za tiste, ki so bili vajeni naloge prepisovati, pa je teže: zdaj vsi vidimo, ali jo je napisal sam ali ne!

— Imamo veliko telovadnico. Želeli bi pa še urejeno igrišče. Mladinci so obljubili, da nam ga bodo pomagali zgraditi s prostovoljnimi delom. K sreči pa je v bližini naše šole gozd in tam imamo ob lepem vremenu rekreacijo.

— Tukaj se lahko v miru najemo. Doma pa smo bratje in sestre prihajali vsak zase in bilo čisto že postano, ker mama ne more ves dan čakati samo na nas.

Iz razprave učiteljev lahko povzamemo, da vlagajo v celodnevni pouk zares veliko moči.

Kažejo pa se že tudi uspehi: otroci so predvsem pri prostovoljnih dejavnostih in samostojnem učenju zares skrbni. Lahko jim snov še dodatno razložijo. Tudi to je dobro, da se začno tujega jezika (angleščine) učiti že v prvem razredu — in tako v petem ta jezik ni nekaj tujega in mučnega. Učenci se drug od drugega učijo delovnih navad. Ni tolikšne površnosti pri pisanju nalog.

Predsednik centralnega komiteja ZK Slovenije France Popit je poudaril, da je uspeh rezultat sodelovanja vseh organizacij in posameznikov v krajevni skupnosti. Poleg šolskih prostorov in denarja pa so za celodnevno šolo predvsem potrebni učitelji. Zdaj manjka v Sloveniji okrog 3.000 učiteljev. Pozval je pedagoške delavce, ki so se zaposlili po drugih službah, naj se vrnejo v šole. Če bi se vrnili vsi, bi se mučno pomanjkanje precej omililo. Računamo tudi na to, da se bo čim več dijakov vpisalo na pedagoške gimnazije — in da bomo tako dobili mladih moči za sodobno celodnevno šolo.

N. M.

Učitelj nepretrgan delovni dan

V začetku septembra 1952 popoldne sta se pripeljala iz Logatca na Vrh nad Rovtami moški srednjih let in vitek mladenič. Ta je imel na glavi majhen prešeren klobuček in je vodil konja. Ustavila sta se pred pritično staro mežnarjo z nizkimi okni, v kateri je bila šolska učilnica. Ko sta si jo ogledala, sta zapeljala voz pred prazno župnišče in odnesla vanj dva kovečka. Proti večeru se je stric odpeljal, nečak pa je ostal na Vrhu. Ljudje, ki so te dni pričakovali novega učitelja, so bili razočarani, češ učitelj je odšel, fantič, ki so ga imeli za voznika — hlapca, naj bo pa sedaj vrhovski učitelj.

Novi učitelj Albin Berčič, sin malega kmečkega posestnika, premeščen na Vrh s šole v Hotederšici, se je takoj korenito lotil dela. Da je dodobra spoznal okolico in način, kako izboljšati razmere, se je približal kmečkim gospodarjem in mladini. Obiskoval jih je pri njihovem delu na polju in njivah in tudi praktično pokazal, da se razume na kmečko delo in življenje na vasi. Ljudje so ga kmalu vzhujili in mu zaupali. Začel jih je navduševati za gradnjo nove šole, saj je bil šolski pouk v temni, majhni sobici v napol obnovljeni mežnarji, ki je pred časom pogorela (ker je udarila vanjo strela), za približno 160 učencev prav obupen. Učiteljskega stanovanja ni bilo, zato je učitelj spal na slamni v praznem župnišču in si moral preskrbovati hrano, ki je v oddaljenih kmečkih hišah ni bilo mogoče dobiti.

Ljudje so kmalu razumeli učiteljevo dobro voljo in težke šolske razmere svojih otrok. Oklenili so se učiteljevega predloga, ustanovili gradbeni odbor in začeli pripravljati gradnjo šole. Učitelj je pomagal zakoličevati stavbni prostor, po popoldanskem pouku je odhajal z delavci podirati v gozdove drevesa — les, ki ga je prebivalstvo prispevalo za novo zgradbo. Pri vsem tem je še vodil organizacijo prostovoljnega dela, dovolj lesa in drugega gradbenega materiala, posvete gradbenega odbora, kar je večkrat trajalo pozno v noč. Tako je delo potekalo v redu in nova enonadstropna zgradba z dvema učilnicama, šolskim odrom, kuhinjo, skladiščem, širokimi hodniki ter prizidkom za učiteljsko stanovanje je bila 12. septembra 1954 odprta.

Prebivalstvo je bilo veselo velikega uspeha, šolski obisk se je povečal, učenci so uprizarjali igre na šolskem odru, obisk dramskih prireditev mladine in potujoče knjižnice, nastanjene v šoli, je bil odličan. Pred šolo je tov. Berčič z učenci uredil velik zvrnan prostor za igrišče, ga posul s peskom, ob robu posadil sadno drevje, obrobek pa zasadil z rožami, ki jih je polno tudi na šolskih oknih. Tako je šolska zgradba v okras okolici in je vidna s svoje visoke lege daleč proti Rovtami.

Albin Berčič, ravnatelj osnovne šole Vrh nad Rovtami

Vse to delo je opravil poleg celodnevne pouka tov. Berčič sam. V prvih letih so mu v presledkih pomagali štirje učitelji, ki pa so zaradi oddaljenosti kraja od večjih naselij kmalu prosili za premostitev.

Ko so pričeli voziti učence višjih razredov na centralno šolo v Žiri, se je število učencev zmanjšalo in delo v šoli je postalo lažje.

Ker tudi šolski prostori niso bili zasedeni, je tov. Berčič sprožil misel, da bi nastanili v pritličju šole trgovino kmetijske zadruge. Tako bi prebivalstvo lahko hitreje nakupilo življenjske potrebščine. Dotedaj je bila najbližja trgovina v dolini v 6 km oddaljenih Rovtah ali v 11 km oddaljenih Žireh. Kolika izguba časa, pozimi v globokem snegu pa še naporna pot. Tudi ta zamisel je bila uresničena in učenci po odhodu iz šole namesto staršev opravijo mnogo nakupov.

Vrh nad Rovtami, ob robu Polhograjskih Dolomitov, je 844 m visok. Videti ga je tudi z Ljubljanskega barja. Po njegovih pobočjih ležijo med seboj zelo oddaljene vasi: Hlevišce, Hlevni vrh in Lavrovec, ki spadajo v krajevno skupnost Vrh. Poleg celodnevne pouka opravlja tajniške posle te krajevne skupnosti tov. Berčič. Spoznal je, da je te kraje treba telefonsko povezati s svetom. To misel je sprožil na občinski skupščini v Logatcu in pri vaščanih ter povsod naletel na razumevanje. S sodelovanjem krajevne skupnosti so napravili predračun za napeljava, kmetije so prostovoljno prispevali 60 kubičnih metrov lesa, ki so ga zamenjali za telefonske drogeve, potrebne za daljavo Vrh-Rovte, nabavili 10-parni žilni kabel, izkopal jame, postavili drogeve in pod strokovnim vodstvom napeli nanje žilni kabel. Vse to delo je bilo končano letošnjega februarja.

Ker pa bi imeli radi telefon tudi v drugih vaseh, bodo lahko prek 10-parnega žilnega kabla dobili telefonsko zvezo takoj, ko bo v Rovtah povečana telefonska centrala.

To so samo glavne kulturne in gospodarske pridobitve, ki jih je prebivalstvo krajevne skupnosti Vrh doseglo z dolgotrajnim šolskim in pošolskim delom ravnatelja Albina Berčiča. Za vse to je žrtvoval Albin Berčič večino svojega časa in tako na svojem težkem delovnem mestu ogromno pripomogel k razvoju socializma. Za to so mu hvaležni starši, njihovi otroci in drugi vaščani. Ob njegovi petdesetletnici mu iskreno čestitajo in želijo, da bi bil še dolgo časa med njimi!

DRAGO VONČINA

Učenci osnovne šole Slavko Šlander iz Celja sodelujejo z založbo Partizanska knjiga

Vez med založniki in bralci

V začetku letošnjega šolskega leta so učenci in učitelji II. osnovne šole iz Celja dobili nove prostore za sodoben pouk. Ko so šolo svečano odprli, so jo imenovali po narodnem heroju Slavku Šlandru. Na pobudo zavoda za šolstvo, učiteljev in staršev se je nova šola začela tudi širše povezovati z okoljem, saj je sodobna šola dolžna vzgajati mlade ljudi za življenje in delo v naši samoupravni družbi. Ena od oblik širše družbene povezanosti in obšolske dejavnosti je bila ustanovitev šolske hranilnice, odprli pa so tudi šolsko knjigarno. Pavel Golmajer

Posebej pa je uredništvo Partizanske knjige zanimal odnos mladih do knjig s partizansko tematiko, ki jih izdajajo v omenjenih zbirkah. Na srečanjih z mladimi bralci preskušajo svoje zamisli in radi prisluhneje željam in pripombam.

Na srečanju v začetku marca je na primer učenec 5. b razreda Boštjan Zupančič svoje misli o knjigi TRNULJE takole povedal: „Pisatelj Karel Leskovec je v knjigo Trnulje zapisal več zgodb.“

Knjiga ima ime po grenkih sadežih, trnuljah, ki ti usta kar vlečejo skupaj in nekatere zgod-

potegnili za nos štirideset domobrancev in rešila partizane. Je sodobno ilustrirana in prav posamezne ilustracije so jim bile manj po volji. „Nočne slike so zelo v redu“, so soglasno izjavili, „pri dnevnikih (slikanica je razdeljena v dva dela, predvsem v likovni opremi) pa je bilo „premalno ozadja“... „premalno so izdelane“... „kje je gozd, kamor odhajata partizana“... „tako nerodni se mi zdijo partizani na teh slikah“... in še vprašanje „Ali so bili partizani tako debeli?“... začudenje in takoj pohvala „nočne slike so mi zelo všeč, so zelo dobre! Tako so dejali o knjigi Nataša, Matjaž in drugi učenci, zbrani na pogovoru z uredniki. Ob koncu prijetelega pogovora so uredniki še odgovarjali na vprašanja čisto tehnične narave o izidu in tiskanju knjig o ilustracijah in njihovem nastajanju, pa tudi načrt izdajanja novih del so bralci željno sprejeli. Želijo si več knjig, kot so Trnulje in Karla Grabeljska MOJA PARTIZANSKA OPREMA, saj jih z „žarki partizanske dobre volje“ in s hudomušnimi zgodbami privlačijo in v njih budijo zanimanje za slavne dni naše zgodovine.

Mlajšim učencem osnovne šole Slavko Šlander iz Celja so uredniki razdelili več izvodov pobarvanke avtorja Tomaza Kržišnika ČAROBNA PTICA. Strokovna mnenja o podobnih izdajah so različna. Nekateri likovni pedagogi menijo, da mehanično posnemanje barv iz dane predloge ne prispeva k vzgoji in razvoju otrokove osebnosti, ker zavira njegovo ustvarjalnost. Sodobna pobarvanica pa daje otroku nekaj več. Gre za motivacijo in čustveni odnos, ki ga pri otroku zbuja domiselne opredelilne barve v besedilu. Zanimivo je bilo opazovati najmlajše in prisluhniiti njihovim medsebojnim pogovorom o tem, kako bi pobarvali označene ploskve z barvami, ki jih spominjajo na mamo, ali druge z barvo, ki jih spominja na počitnice, še več zanimivih idej in predlogov pa je zbudilo navodilo „označene ploskve pobarvaj tako, kot bi pobarval sladko jabolko“. Navodila zahtevajo od mladega „umetnika“ vse-

kakor mnogo več kakor običajna pobarvanica. Vzgojiteljice v vzgojnovarstvenih ustanovah, v mali šoli in učiteljske nižjih razredov, učitelji, starši in predvsem otroci pa bodo ocenili in preskušili vrednost SODOBNE POKBARVANKE v praksi. Za učence osnovne šole Slavko Šlander iz Celja, ki so pobarvanko pobarvali, lahko trdimo, da so ob njej zares svojevrstno čustvovali in ustvarjali. Čeprav pri vseh enaka je bila ČAROBNA PTICA pri vsakem od njih nekaj posebnega. Pri enem so bile barve tople in vesele, pri drugem bolj hladne in umirjene. Prav pri vsakem pa je bilo opaziti svojstven način in voljo pri izbiri. Na malo pobarvano predlogo z naslovne strani se je le malokdo ozrl. Nekatere je celo motila. Uredniki so mladim pionirjem povedali, da pripravljajo še več podobnih del v skupnem ovitku, kot so ČAROBNA RIBA in ČAROBNI KONJ, ter druge. Z obrabi in očmi so izražali veselo pričakovanje. Iz programa Književnost za mladino pa bodo po zagotovilu urednikov kmalu izšla naslednja dela: Fran Roš: ŠE BO KDAJ POMLAD, Cveto Zagorski: ZIMSKA ZGODBA, Zima Vrščaj: KAJ JE NAŠEL ŠAREK, Tone Seliškar: O MULI, KI JE REŠILA PARTIZANE in druge. Kot posebna izdaja pa je pravkar izšel SREBRNI KONJ Marjana Marinca. Tega so bili mladi bralci še posebno veseli, saj mnoge njegove zgodbe že poznajo iz radijskih in televizijskih oddaj.

S svojim dejavnim odnosom do tiskane besede in spremljanje ali samostojne slikovne opreme mladi šolarji po svoje že vplivajo na uredniško politiko založbe. Saj uredniki njihovim pripombam radi prisluhnejo, spoznavajo njihove interese in jim skušajo ustreči. Mladi bralci pa svoje misli in pripombe preprosto in tehtno izražajo. Tako stkana vez med založniki in bralci je porok za obojestransko zadovoljstvo in uspeh. Vzgojni pomen takega medsebojnega sodelovanja pa je verjetno mnogo večji kakor šolska obveznost, da mora učenec doma prebrati predpisane knjige.

J. K.

Učenka Mojca Jaklič pozdravlja navzoče ob otvoritvi šolske hranilnice in knjigarne PARTIZANSKE KNJIGE

iz celjske organizacijske enote zavoda SRS za šolstvo je bil med pobudniki te dejavnosti. Učitelji in učenci so pod vodstvom ravnateljice Vere Strehovec skupaj s prizadevnimi uredniki in komercialno službo Partizanske knjige zamisel uresničili.

Verjetno to ne bi bilo nič posebnega, saj si tako učenci laže priskrbe šolske in druge knjige, knjigarji in založniki pa svoje izdelke približajo bralcem. Vendar ni ostalo le pri tem, čeprav bi tudi tako združevanje skupnih interesov gotovo zaslužilo pozornost in posnemanje. Uredniki Partizanske knjige so želeli tesnejši stik s svojimi bralci, predvsem z mladimi, saj prav za naše šolarje izdajajo več zbir, med njimi zbirko LASTOVKE in MATJAŽEVO KNJIŽNICO. Mladim bralcem so nekajkrat razdelili knjige in jim pripravili tudi srečanje z avtorji in ilustratorji.

be res kar „parajo“ srce. Knjiga je življenjski pisateljeve mladosti. V njej opisuje svoje trpko življenje doma na vasi in pri tujih gospodarjih.

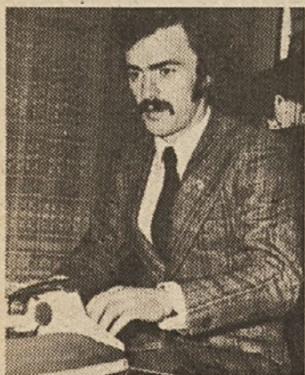
Knjiga mi je všeč zaradi zgodb, ki pritegnejo bralca. Pisatelj ne našteva stvari, temveč je v vsaki zgodbi poleg sebe opisal še več drugih oseb. Tudi ilustracije so mi všeč, ker so dobro skicirane, le da so nekatere preslabo osenčene.

Takih in podobnih misli, odkritih pripomb in čustvenega odnosa je bilo na srečanju urednikov Partizanske knjige in mladim bralcem več. Marsikaj so pohvalili, a tudi z grajo niso prizanesli Posebej so primerjali sodobne in klasične načine knjižnih ilustracij, predvsem slikanic za najmlajše. Tako jim je bila iz zbirke LASTOVKE všeč slikanica MATI BRODARIČKA Janeza Vipotnika z ilustracijami Matjaža Vipotnika — zgodba o junaški materi, ki je

Čas je, da pošljete grafike za IV. bienale (do 30. junija) za razstavo, ki bo oktobra v Kostanjevici

pod reflektorjem

PIŠE:
SILVO TERŠEK

Slovenska učiteljica v slovenski šoli

Med Vipavo in Sočo na italijanski strani. Rosenje se je spremenilo v večerni dež. Na pokrovih cestnih svetilk poskakujejo kaplje. Ulica je prazna. Gostilna je polna črno oblečenih domačinov. Spet so nekemu zvonili zvonovi in spet je neko življenje postalo spomin.

Pod velikim dežnikom dva para kratkih nog. Slovenske besede in otroško prepričljivo smeh, ko se stopala znajdejo v luži. Cvilč glas železnih vrat, pisk lokomotive na nasipu, za katerim leži Miren. Državna meja je nekje v temi. Za zastekljenimi vrati nejasen obris človeške postave. Začudenje.

V hiši je prijetno toplo in še bolj čisto. V sobi klavir, kitara, violina na omari, v kateri je polno slovenskih knjig.

„Sovodnje so tipična slovenska vas!“ Tudi Doberdob je slovenska vas — prepletena z italijanskim vplivom. Sovodnje so drugačne, tudi drugačne od Standroža, ki je predmestje Gorice. Ljudje dajejo kraju podobno, ljudje, ki so sedanjost in pomemben kos zgodovine. Marsikaj je pomembno, in kadar se omenja vprašanje manjšine, je

zelo pomembna zavest. „Naša vas je ostala popolnoma slovenska in je s Stevarjanom menda edina, ki se je ubranila pred najrazličnejšimi vplivi, ki poskušajo zvedeniti slovenstvo na italijanskem ozemlju. Mladi ohranjajo slovensko zavest. V njih je sicer manj revolucionarnosti. Razumljivo, saj živijo v boljših življenjskih razmerah; vsepovsod lahko dokazujejo, da so Slovenci. Število otrok v slovenskih šolah narašča...“

Njen mož je upokojeni inšpektor italijanske carine. Tudi dež in večer mu ne preprečita, da bi ne stopil med trte v vinograd. Sinova študirata v Trstu. Ves čas sta hodila v slovenske šole; saj to je vendar razumljivo. Pridejo iz matične domovine in se čudijo, ko slišijo na cesti, v gostilni, trgovini, vsepovsod slovensko govorico. Le zakaj se čudijo? Kaj vendar mislijo o Slovincih na italijanski strani?

NADA ROJEC je predmetna učiteljica tehničnega pouka v goriški slovenski gimnaziji. Staro, zelo staro poslopje je to, saj so ga zgradili leta 1906. Stari ljudje vedo povedati, da se do danes skoraj ni spremenilo, še celo klopi in omare so iste. Sicer pa je tudi med italijanskimi šolami v Gorici samo ena nova.

Trinajst razredov je v slovenski gimnaziji in premalo prostora, da bi lahko imeli kabinetni pouk. Lani so celo zbornico uporabljali za razred. Govori se, da bodo postavili novo slovensko gimnazijo. Načrti so menda že izdelani, le denarja ni.

Na gimnaziji je nekaj manj kot tristo dijakov, ki prihajajo iz okoliških vasi. Otroci kmečkih in delavskih družin so to, mnogo manj je meščanskih otrok. Gimnazija je brez internata, čeprav bi ga potrebovala. Imajo pa na voljo dva zavoda: dijaški dom in sirotišče, kar je pravzaprav staro ime za cerkveno ustanovo.

... V slovenske šole se ne vpisujejo samo otroci slovenskih staršev, pač pa tudi otroci

„mešanih zakonov“. Starši zahtevajo, da se njihovi otroci vzgajajo v slovenskem duhu. Zelo se zanimajo, kako je z njihovim šolanjem. Morali bi videti, kako zelo so obiskani roditeljski sestanki!“

Osnovna šola v Italiji traja pet let. Dodani so ji še trije razredi srednje šole, kar sestavlja osemletko. Potem sledijo višje srednje šole: učiteljske (štiri leta), klasični licej (pet let), trgovska šola... Posebno veliko mladine se vpiše na učiteljska, čeprav so tudi na italijanski strani osebni dohodki učiteljev na repu družbenega vrednotenja. In vendar je mesečni dohodek prosvetnega delavca enak dohodku dobro plačanega delavca v industriji (za redne profesorje približno 190.000 lir). Težave so toliko večje, ker je prosvetnem delavcu zelo težko dobiti redno zaposlitev, saj moramo vedeti, da je slovenska šola v Italiji

Nova slovenska šola v Sovodnjah

uzakonjena šele od leta 1970. So ljudje, ki poučujejo vse življenje, ne da bi se jim posrečilo postati redni profesor.

„Na naši gimnaziji, kjer so tudi učiteljske, licej in trgovska šola, smo letos odprli oddelke za vrtnarice. Za gimnazijo ali licej se je treba odločiti že v osemletki. Pogoji za vpis je latinščina. Kdor tega nima, se lahko vpiše na učiteljske. In učiteljska mesta so zelo zasedena. Zaradi tega nekateri zapuščajajo svojo stroko.“

Z novo šolsko reformo v Italiji smo se morali prosvetni delavci prilagoditi tudi novemu sistemu poučevanja. Smem reči, da imamo sedaj sodoben pouk. Pri poučevanju uporabljamo induktivno metodo, sle-

dimo učenčevi želji, razvijamo pogovor o temi, ki učenca zanima. Uporabljamo moderna tehnična sredstva. Na šoli imamo bogato knjižnico slovenskih in italijanskih knjig. Žal pa nimamo slovenskih časnikov. Pred časom smo imeli slovenski Primorski dnevnik, sedaj pa se tega nimamo — menda zaradi pomanjkanja denarja...“

Težave? Težave so vendar za prosveto razpoznavni znak. Tudi v slovenskih šolah na italijanskem ozemlju jih ni malo. Tudi tam so šolarji velika investicija, tudi tam so knjige zelo drage (knjige za gimnazijo stanejo povprečno 3000 lir!). Gimnazijec mora vsako leto odšteti zanje približno 40.000 lir. Ob vsem tem pa je treba omeniti hude vsakoletne podražitve. Knjiga, za katero si odšteli lani 500 lir, stane danes tisoč lir več.

Dežne kaplje na pokrovu cestne svetilke smešno poskakujejo in tudi sam postavim smešno vprašanje: „Govorite v zbornici samo slovensko?“ Njene roke so zadržale, besede so se spotaknile ob sapo začudenja in oči so dobile jezen lesk.

„... Razumljivo, kako pa naj bi govorili! Italijansčina pride po postev za profesorje, ki poučujejo italijanski jezik. Naše zapisnike pa pišemo dvojezično. Seje imamo seveda samo v slovenskem jeziku. Včasih moramo poučevati tudi na italijanski šoli (kadar imamo pri nas premalo ur!). Seveda to ne povzroča nikakršnih težav. Slovenska in italijanska gimnazija sta v vsakdanjem življenju enakovredni. Drugo vprašanje je, če išče človek, ki je končal slo-

venske šole, zaposlitev v pravnih fasističnih krogih. To p seveda ni samo naš, slovenski problem.“

Morda bi bilo prav, če bi bili tudi naša slovenska gimnazija. Gorici povezana s to ali oni šolo v matični domovini, kam prihajamo sicer samo na izlete. Verjetno bi morali tudi slovenske umetnike večkrat povabiti na naše šole. Pred nedavnimi smo povabili na gimnazijo Ciril Kosmača. Naši učenci so ga navdušeno sprejeli. To pa je tudi razveseljujoč znak, ki nam sočasno nalaga nove obveznosti...“

Nada Rojec poučuje na slovenskih šolah v Italiji od leta 1951. Ve, da se je v teh letih na slovenskih šolah marsikaj spremenilo, marsikaj korenito izboljšalo. Kolegi ji pripovedujejo, da se je tudi pouk zgodovine poglubil, da se o slovenski in jugoslovanski zgodovini govori več in pozorneje.

Tako kot povsod so učenci tudi tu zelo zaposleni z učenjem, z obveznostmi v šoli skoraj ves dan. Za obšolske dejavnosti v slovenskih družstvih jim vendar ostane nekaj časa. Sami organizirajo prireditve, praznike, manifestacije (Prešernov praznik...!).

Nada Rojec, ste angažirana učiteljica?

„Sem slovenska učiteljica in poučujem slovenske otroke v slovenski šoli. Želim, da bi naša mladina zavedala, da so italijanski državljani slovenske narodnosti. Pravzaprav želim veliko več!“

Blatne stopinje iz mokrega vinograda. Belo domače vino in prijeten klepet se pozno v večer. Dež je spral umazanijo s ulice. Slovenske narodnosti v tem delu med Vipavo in Sočo ne bo mogoč nihče nikoli izbrisati.

SODOBNA POTA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

PIŠE: dr. ANA KRANJC

Motivacija za izobraževanje

(Nadaljevanje)

Pripomniti moram, da je teh drugih tipov motivacije za izobraževanje odraslih bolj malo. Spričo velike zaposlenosti pri delu in družbene angažiranosti naših ljudi poteka tudi nadaljnje izobraževanje zgolj kot aktivnost, katere smisel je predvsem v posredovani vsebini. V družbi s samoupravno socialistično ureditvijo ljudje v vsaki situaciji čutijo, da so med seboj povezani, medsebojno odvisni in enako odgovorni; zato se ne počutijo osamljene in socialno izolirane. Povezuje jih že delovni kolektiv, pa tudi razni samoupravni organi in telesa, v katerih sodelujejo. Socialnih stikov jim ne manjka niti v številnih drugih situacijah, zato jih pri izobraževanju ne iščejo.

Večina jih pričakuje od izobraževanja le ustrezno znanje, ki ga zahteva postavljeni smoter. Ko pravim „znanje“, ponovno poudarjam, da pri tem ne mislim zgolj znanja, ampak tudi razvijanje spretnosti in navad, oblikovanje stališč in pogledov, v zadnji fazi pa tudi oblikovanje pogleda na svet. Med našimi odraslimi, ki se uče, še posebno pa med dopisniki najdemo predvsem prvi tip motivacije za učenje — pridobivanje znanja zato, da bi dosegli določen cilj.

Pri višje izobraženih ljudeh se ta prvi tip motivacije za učenje postopoma zabrisa. Nadomesti ga tretji tip motivacije: k učenju usmerjena motivacija. Opazimo jo pa le pri manjšem številu ljudi, predvsem pri tistih, ki so zelo razgledani, pri osebju univerze, raziskovalcih, kulturnih javnih delavcih ipd.

3) To je obenem tretji Houleov tip motivacije za izobraževanje odraslih. Odrasli se začno izobraževati predvsem zaradi želje po nadaljnjem učenju. Njihovo učenje je usmerjeno k določenemu cilju, vendar jih ne zanimajo konkretni zunanji cilji, ampak predvsem pridobivanje znanja in strokovna rast. Vsa njihova izobraževalna dejavnost je usmerjena k nekemu končnemu cilju, združena je v sami osebnosti. Pri tako motiviranih ljudeh je učenje nepretrgan proces, ki nenehno spremlja njihove druge dejavnosti. Pohleпно berejo, njihovo branje gre v širino in ni strogo vezano samo na našeto literaturo. Berejo še druge sorodne stvari, ki niso vključene v neposredno učno snov.

4) Možen je še četrti tip motivacije za izobraževanje odraslih. Opazimo ga pri ljudeh, pri katerih je motivacija za izobraževanje preplavila vse druge motive. Nenehno se uče, njihovo učenje gre precej v širino, ne omejujejo se samo na stroko in najbolj potrebna področja. To je splošen tip učenja. Njihovo življenje se spremeni v učenje. Učenje jim je zabava, rekreacija in temeljna zaposlitev — skratka, učenje dobi pri njih večstranski pomen. Običajno obsojajo

vse, ki se ne uče tako intenzivno kot oni, menijo, da „tavajo v temi in jim primanjkuje kulture“. Pri učenju se ne naprezajo preveč, uče se avtomatično in lagodno, čeprav so ob tem nenavadno zbrani in skrbni.

Take tipe motivacije za izobraževanje srečamo včasih med univerzitetnimi profesorji. Teško bi neka šola za odrasle, pa čeprav bi imela še tako popolne programe, zadostila vsem njihovim željam: te so namreč zelo raznovrstne in izčrpavajo neko temo „do dna“. Zato se velikokrat (pogosteje kot drugi tipi motiviranosti za učenje) samoizobražujejo in gredo po poti usmerjenega izobraževanja. Izobražujejo se tudi dopisno, če jim programi dopisne šolske ustanove ustrezajo.(x)

Pri tem tipu motivacije za izobraževanje se zadovoljuje veliko potreb — psihosocialnih in drugih, zato je proces učenja tako podkrepjen. Tako zelo pa se za učenje lahko zanimajo le zelo sposobni ljudje, tisti, ki jim gre izobraževanje tudi sicer dobro od rok. Pri učenju so navajeni, da hitro napredujejo; že to jih nagrajuje in jim je v posebno osebno zadovoljstvo. Težnja po učenju se z vsakim uspehom še nadalje krepi. V začetku se radi preverjajo svoje uspehe, pogosto pošiljajo v pregled naloge, izpolnjena učna pisma itd. Pozneje pa jih to postopoma ne privlači več, saj je njihovo izobraževanje že „avtomatično“.

MOTIVACIJA V NAŠEM DOPISNEM IZOBRAŽEVANJU

Vrste motivov za izobraževanje odraslih se spreminjajo, v vsaki družbi so drugačne. Tudi prej naštetih štirje tipi motivacije so pri nas drugače zastopani, kot pa v neki drugi družbi. Bolj izstopa eden ali pa drugi motiv. Vrsta motivov za izobraževanje se spreminja tudi glede na družbeni sloj, starost, spol, stopnjo prejšnje izobrazbe, glede na pridobljene življenjske izkušnje in učni program, po katerem odrasli delajo. Motivi pri odraslih, ki šele dokončujejo svojo osnovno izobraževanje, so drugačni, kot npr. pri izrednih študentih, drugačni v skupini družbenopolitičnega izobraževanja ali pa na tečaju o starogrški umetnosti.

Razlike v motivaciji za izobraževanje nastajajo tudi glede na uporabljeno metodo (pot) izobraževanja. Motivacija za izobraževanje v dopisnih šolah se razlikuje od motivacije v drugih rednih šolah za odrasle. V dopisnih šolah najdemo veliko več prvga tipa motivacije — motivacije za izobraževanje, usmerjene v cilj. To velja posebno za naše dopisne šole, kjer poteka izobraževanje za nižje stopnje: osnovnošolsko izobraževanje, poklicno izobraževanje, administrativne šole, tehniške srednje šole, šola za mojstre, srednja ekonomska šola itd.

Opazili smo, da se je motivacija za izobraževanje med dosežanim razvojem dopisnega šolanja v povojnem obdobju v Sloveniji

(x) Roger Boshier: Motivational orientations of adult education participants, str. 5

zelo spreminjala. Spreminjala se je glede na to, od kod smo izbirali dopisnike. Kot vemo, je bila prva dopisna šola ustanovljena na pobudo Zveze borcev leta 1957. Prve generacije, ki so prišle vanjo, so bili predvsem nekdanji borci. Vojna je prekinila normalen tok njihovega šolanja, nato pa so se znašli na vodilnih položajih, spoznali so, da jim primanjkuje znanja. Nič jih še ni sililo v to, da bi se morali izobraževati. V izobraževanje so se vključili zaradi močnejše želje po znanju in povsem prostovoljno. Pri njih smo opazili tretjega od naštetih tipov motivacije za izobraževanje. Osipa pa njih skorajda ni bilo. Vsi so imeli nadpovprečen uspeh. Le malo jih je imelo dobrega, skoraj vsi so bili dobri pravdobri in odlični.

Situacija v dopisni šoli pa se je spremenila glede na motivacije pa tudi glede na uspeh, ko so v šolo prišli tisti, ki so si morali pri takrat spremenjenem zakonu pridobiti ustrezne kvalifikacije. Pri svoji volji, ali zaradi posebne želje po znanju so se morali učiti (pri tipu motivacije), da bi ostali še naprej na mestih, ki so jih zasedali. Samo znanje jih ni zanimalo, glavni smoter jim je bilo spričevalo, ki so ga potrebovali. V razmerah take motiviranosti se je učni uspeh zelo poslabšal. Večina jih je bila zadostnih, imeli so popravne izpiti in komaj so pririnjili do končne diplome.

Sčasoma so začeli na dopisno šolo prihajati ljudje od vsepovsod. To niso bili več samo nekdanji borci ali pa tisti, ki so po zakonu morali dobiti tudi ustrezno formalno izobrazbo. Prišli so tudi tisti, ki v redni šoli niso imeli uspeha ali pa niso imeli možnosti za nadaljnje šolanje, čeprav so si tega želeli. V nekaterih je šele pozneje dozorel sklep, da bodo šolanje nadaljevali. Pri tako mešanici populaciji so se pojavljali vsi razni možni tipi motivacije za izobraževanje odraslih od želje po spričevalu, potrebe po socialnih stikih, želje po znanju in zaradi stalne navade učenja. Identificirali pa se lahko še razne vmesne tipe motivacije. V primerjavi s prejšnjo drugo fazo razvoja dopisne delavske univerze se je sedaj osip na koliko zmanjšal, ocene pa so bile mešane od odličnih do zadostnih. Takšna je tudi podoba v zadnjih letih delovanja dopisne delavske univerze v Ljubljani. (x)

Pri dopisnem izobraževanju opazamo razlike v motivaciji med tistimi, ki šolo končajo, vztrajajo do konca, in dopisniki, ki odpadejo. Na uspeh v dopisnem izobraževanju ne vpliva toliko vrsta motiva za izobraževanje, ampak bolj njegova jakost, ki je pri izobraževanju in se pri učenju primerno potrudila.(x)

(x) Opazovanja o spreminjanju motivacije med razvijanjem dopisnega izobraževanja v Sloveniji je posredovala direktorica učnega centra pri Dopisni delavski univerzi tovarišica Zoher Durjava Truda, ki že nad dvajset let dela kot aktiven andragog.

(xx) Epistoladidactica, 172/2, str. 21

(Prihodnjič naprej)

RADIO IN ŠOLA

Odgovor

V eni izmed prejšnjih števil Prosvetnega delavca smo objavili pismo tovariša Ludvika Jevšenaka našemu uredništvu. V njem je spregovoril o problemih, s katerimi se pri delu srečujemo. Pisma pedagogov niso prav posebno pogosta, zato pa so nam tista, ki jih dobimo, toliko bolj dragocena. Ob vsakem se ustavimo in v uredništvu o njem skupno razpravljamo, želje in predloge pa upoštevamo — kolikor je le mogoče — ob načrtovanju oddaj. Vendar so bila pisma, ki smo jih doslej dobivali, zastavljena bolj ozko, navadno so se nanašala na sproti program. Tovariš Jevšenak pa je v svojem pismu razgrnil široko problematiko izobraževanja in vloge radia in televizije pri tem. V celoto je strnil probleme, s katerimi se srečujemo pri svojem delu, njihova uresničitev pa trenutno presega naše moči.

Pred leti, ko smo začeli tesneje sodelovati z zavodom za šolstvo SRS in z visokošolskimi ustanovami, smo na opisane probleme začeli ponovno opozarjati doma in tudi v širšem jugoslovanskem prostoru, saj sodelujemo z vsemi jugoslovanskimi uredništvami radijske šole (skupno načrtujemo in pripravljamo nekatere cikle oddaj — letos je to cikel 40 x oddaj povojne književnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti); in ki jih tarejo podobni problemi kot nas. Tako združene moči so že pokazale uspehe. S predstavniki zavoda za šolstvo, s profesorji z univerze, pedagoške akademije v Ljubljani in z inštitutov sestavljamto programe za posamezna predmetna področja. Oddaje so razvrščene v cikle in tako pripravljene za izdajo na kasetah, v prihodnjih letih pa bomo te cikle še dopolnjevali z novimi oddajami. Tretje leto izdajamo programsko knjigo, v kateri so zbrani sinopsi oddaj, kratki napotki za poslušanje v

razredu in literatura, ki si jo učitelji in učenci ob posamezni oddaji še lahko poiščejo.

Na kasetah so izšli trije ciklusi oddaj (za nižjo stopnjo slovenski jezik in spoznavanje narave, za srednjo stopnjo pa spoznavanje narave), pripravljenih pa imamo še vrsto oddaj, ki bodo izšle na kasetah.

Oddaje so usklajene z učnim načrtom (v časovni razporeditvi ur za glasbeni pouk v petem razredu je npr. cela vrsta oddaj radijske šole, ki naj bi čimprej izšle na kasetah), včasih pa ga vsebinsko celo presegajo, saj v oddaje vnašamo nova znanja, ki pridejo v učbenike z zamudo.

Z izdajanjem publikacije Radijska šola smo si zadali v radijski hiši težko nalogo: vedeli smo, da samo sinopsis za oddajo učitelju ni dovolj, zato smo mu želeli dati še kratko metodično in didaktično obdelavo. Pismo tovariša Jevšenaka nas je opomnilo, da si je treba za to še prizadevati. O tem, da bi bili potrebni seminarji za učitelje, na katerih bi jih se-

nanili z delom Radijske šole in z njeno uporabo v izobraževalnem procesu, smo že razmišljali in se o tem tudi že pogovarjali z zavodom SRS za šolstvo in z ustanovami, ki usposablajo učence za pedagoško delo.

Podatkov o tem, koliko poslušajo v šolah radijsko šolo, za sedaj še nimamo. Naša strokovna služba za študij programa je izvedla o tem anketo, rezultate pa bomo objavili takoj, ko bodo obdelani.

Za lepo in izčrpno pismo se

tovarišu Jevšenaku zahvaljujemo, njega in seveda vse učitelje, ki uporabljajo ali spremljajo oddaje radijske šole pri svojem delu, pa prosimo za sodelovanje, saj bodo le tako oddaje res postajale take, kot si jih vsi želimo. Res pa je, da smo doslej največ spodbujali mi in vabili zunanje dejavnike k sodelovanju; aktivnih pobud zunaj radijske šole je bolj malo. Prav v aktiviranju zunanjih dejavnikov pa vidimo možnosti za pot k še bolj kakovostnim oddajam radijske šole.

Nenavadni pogovori

KDO POSLUŠA, KDO SE POGOVARJA?

sinopsis: dr. Mikuž-Kos Anica

avtorica: Tanja Pirš

14. aprila 1975 ob 14.00 — II. program

16. aprila 1975 ob 9.05 — I. program

Mnogi otroci in adolescenti menijo, da bi se nasprotja med njimi in starši zmanjšala, če bi se lahko obe „stranki“ pogovorili. „Z njo se ni mogoče pogovoriti“, „saj me sploh neče poslušati“, „me že poslušala, potem pa spet svojo goni naprej in sploh ne upošteva, kar sem rekel“, „če se hočem pogovarjati, pravi, da hoče imeti mir, ker je utrujen“, „pričnemo se mirno pogovarjati, potem pa se mama razburi in pogovor ni več možen...“ Tako komentirajo otroci in mladostniki, ko navajajo za pomemben vzrok družinskih sporov to, da se ne morejo pogovoriti s starši.

Vsebinske analize komunikacij v družinah adolescentov s problemi (z banalnimi adole-

scenčnimi in z resnejšimi) so pokazale, da je v mnogih družinah komunikacija med otrokom in starši zelo tevna.

V avtoritativnih družinah z vzgojnim gestom „biti moraš tiho in poslušati, kar jaz rečem“, je že formalna pripravljenost staršev, da bi poslušali otrokov zagovor, obrambo njegovih zahtev, podajanje stališč in podobno, zelo majhna. Če otrok ni posebno ekspanziven, bo spričo takega odnosa staršev kmalu opustil poskuse komuniciranja. Če je oblasten in napadalen, bo agresivno napadal stališče staršev „ti moraš biti tiho...“ Odzival se bo grobo, arogantno, napadalno. Verbalna agresivna komunikacija se v ekstremni situaciji lahko spre-

meni v fizično napadalnost, ki ima prav tako značaj komunikacije.

V nekaterih družinah je nekomunikativnost značilna za odnose v družini. Nihče se z nikomer ne pogovarja o osebnih problemih, komunikacije ostajajo na ravni konkretnih sporov in so glede psihološke vsebine revne. Družino pogosto združuje le televizor ob večerih. Za pogovor nčasa. Ni v navadi, da bi se družinski člani pogovarjali o svojem življenju in v pogovoru iskali rešitve za probleme in spore. Med otrokom in starši je zid. Otrok ne more razbiti utrjenega družinskega stila. Za tip družine bi lahko označili družino, v kateri „se sploh ne pogovarjamo“.

So družine, v katerih so starši formalno pripravljeni poslušati otroka, vendar je pogovor v resnici (vsebinsko vzeto) vedno znova „mimogovor“. Stališča staršev so toliko trdna, njihova pripravljenost prisluhni vsebini otrokovega govorjenja, upoštevati njegove utemeljitve, izstopiti iz svojega sistema vrednot in stališč, iskati kompromisne rešitve, upoštevati otrokove potrebe in poglede, pa tako majhni, da komunikacija ni možna. Tako je lahko formalna komunikacija, vsebinsko — spoznavno in čustveno — prazna.

V podobni situaciji je otrok v družinah, kjer otroka sicer poslušajo z naklonjenostjo in razumevanjem ter starši prisluhnejo vsebini njegovega govorjenja, vendar je v njihovem stališču do otrokovega sporočila nenehno pričujoče: „Ti kar

govori, dragi otrok, saj razumem tvoje muhe in težave, te bo že minilo, bomo že poskrbeli, da bomo uredili tako, da bo vse prav.“ Tako izrazito pokroviteljsko stališče, ki vnaprej onemogoča, da bi otrok sodeloval kot enakopraven partner v pogovoru, prične otroka že zelo zgodaj motiti, posebno pa ga draži v adolescentnem obdobju.

V nekaterih družinah se komunikacija med otrokom in starši dobro prične in poteka do točke, na kateri staršem „popustijo žilci“. Odzivajo se z burno čustveno reakcijo, ki onemogoči nadaljnji pogovor. Komunikacija se večkrat začne, a nikoli ne dokonča. Običajno je otrok tisti, ki se prvi „naveliča“ takega stila komuniciranja. Spozna, da se ne splača začeti, ker se tako ne pride do konca. Čustvene reakcije staršev so zanj mučne in zato ne dajo več pobude za pogovore o problemskih področjih. Pogosto ostaja roditelj, ki je v bistvu pripravljen komunicirati, a čustveno ne obvlada komunikacije, tisti, ki predlaga ali začne pogovor, otrok pa se vedno slabše odziva na take pobude.

Dobra komunikacija med otrokom in starši je eden najpomembnejših korakov k preprečevanju in reševanju sporov. Poleg tega je za otrokov osebni razvoj izredno pomembno izkustvo, da je vredno iskati skupne rešitve za probleme in nasprotja v pogovoru. Otrokovo izkustvo glede stila komuniciranja v njegovi družini pomembno vpliva na razvoj njegovega stila komuniciranja.

ARMADA SMO VSI

Prebiramo priročnik za vojaški poklic (V)

V zadnjem sestavku smo opozorili na to, da mladi v vojaškem poklicu lahko uresničijo svoje raznovrstne poklicne težnje. Opisali smo, kako potekata v vojaških šolah osnovno usmerjanje in specializacija gojencev, ki se pozneje še nadaljujeta med delovno dobo vojaških starešin. Vojaške šole in akademije dajejo svojim učencem in študentom samo temeljna znanja in veščine, potrebne za opravljanje njihovega prihodnjega dela. Velika razvejnost delovnih mest in delovnih profilov v armadi pa zahteva nenehno nadaljnje usposabljanje. Zato se, kot malokje drugje, prav v armadi in v vseh oboroženih silah poudarja in uresničuje zahteva po nenehnem izobraževanju njihovih pripadnikov. Opravljamo ga v različnih šolah (vojaških in civilnih) na druge načine.

V tem sestavku, zadnjem v seriji, s katero smo bralcem predstavili novi informativni priročnik „Kaj daje oficirski poklic mlademu človeku“, želimo poudariti prav to značilnost današnjega vojaškega poklica. Hkrati bomo opozorili na obveznosti, ki jih imajo pripadniki JLA glede na čedalje hitrejši razvoj znanosti in tehnike, ki se zrcali tudi v vseh spremembah v JLA in v naših oboroženih silah.

POTREBE

Ob tem ko poudarjamo, da je potrebno nenehno izobraževa-

nje in samoizobraževanje vojaških starešin, moramo vsaj nakazati, v čem so temeljni razlogi za to.

Najprej je treba poudariti, da nobena srednja ali visoka vojaška šola ne more usposobiti kadrov za vsa delovna mesta in za opravljanje vseh funkcij v različnih vidih, rodovih in službah. Na primer: srednja vojaška šola kopenske vojske — pehotna smer — usposablja svoje gojence za to, da bodo komandirji deset in vodov pehotnih enot, predvsem strelskih. Za opravljanje dolžnosti v vojaški policiji, v graničarskih, izvidniških ali padalskih enotah pa jih je treba dodatno usposobiti. V srednji vojaški šoli si namreč ne morejo pridobiti vseh znanj, potrebnih za opravljanje teh posebnih dolžnosti.

Prav tako se gojenci te vojaške srednje šole — topniška smer — usposobijo predvsem za komandiranje topniških deset in vodov. Lahko pa postanejo tudi komandirji deset in vodov posebnih enot: raketnih, topografskih, meteoroloških, fotogrametričnih, radarskih in drugih. Za to jih je treba seveda spet dodatno usposobiti. Da ne naštevamo naprej: to, kar smo omenili, velja tudi za mlajše oficirje in oficirje drugih rodov in služb.

Nadaljnji dejavnik, ki zahteva dodatno šolanje in samoizobraževanje vojaških starešin — zlasti oficirjev — med njihovo delovno dobo, je napredovanje po

lestvici vojaške hierarhije, torej prevzemanje čedalje bolj pomembnih in težavnih dolžnosti, za katere jih temeljno vojaško šolanje ni moglo pripraviti.

Gojenci vojaške akademije kopenske vojske se na primer usposablajo za komandirje vodov in čet v različnih rodovih kopenske vojske, gojenci vojaške akademije za letalstvo pa za pilote različnih tipov letal našega vojnega letalstva. Vendar pa izkušnje, ki si jih pridobi kot komandir čete, oficirju še ne zadoščajo za to, da bi lahko postal komandant bataljona, pilotu pa ne, da bi bil lahko komandir letalske eskadrile ali komandant polka. Poudarjeno je, da mora oficir za takšno napredovanje poleg drugega končati tudi nadaljnjo stopnjo šolanja v JLA. Šele s študijem v komandno-štabni akademiji in pozneje v šoli za narodno obrambo si namreč lahko pridobi znanja, potrebna za poveljevanje večjim enotam ali združenim sestavam v JLA.

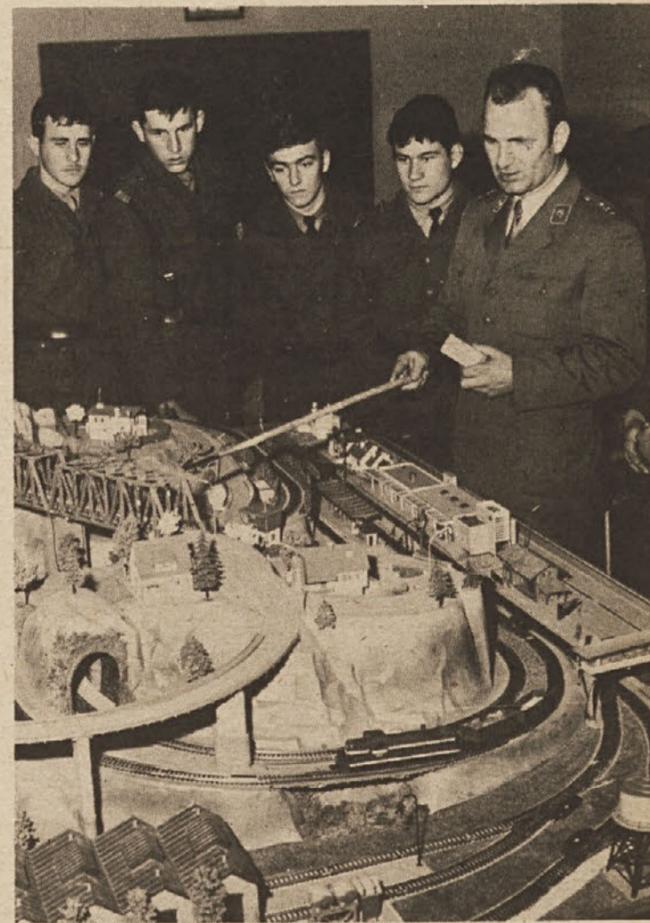
Vemo tudi, da je v JLA precej takih delovnih mest za mlajše oficirje in oficirje, za katera ni ustreznih vojaških šol ali specializacij. To velja npr. za pravnike, sanitetske oficirje, gradbenike, novinarje, osebe v posebnih vojaških ustanovah (Zastava film, Vojna založba, Vojni zgodovinski inštitut, Vojni muzej v Beogradu itn.). Vsi, ti si pridobijo potrebno kvalifikacijo na šolah in fakultetah zunaj armade. To velja tudi za predavatelje različnih splošno izobraževalnih in

družboslovnih predmetov na šolah in akademijah JLA: sociologe, andragoge, politologe in druge. Znotraj teh področij pa je treba danes raziskovati najrazličnejše probleme prav glede na posebne potrebe oboroženih sil in armade. Zato morajo biti predavatelji in raziskovalci vsestransko usposobljeni.

Nazadnje naj omenimo še to, da je uvajanje novih postopkov v borbo vedno povezano s pojavom novih borbenih in tehničnih sredstev in da vedno zahteva raznovrstno dodatno usposabljanje vojaških oseb, ki neposredno ravnavo z novimi sredstvi ali pa vodijo enote, opremljene z njimi. Takšne „prekvalifikacije“ pogosto zahtevajo obsežno dopolnilno šolanje ali študij.

NAČINI

Čisto na kratko: v oboroženih silah razvijamo najrazličnejše oblike in metode za pridobivanje novih znanj in za dopolnilno izobraževanje. Poleg organiziranega rednega izobraževanja posvečamo čedalje več pozornosti samoizobraževanju vojaških starešin. Značilno je, da se čedalje bolj uveljavlja izredno šolanje na vseh stopnjah vojaškega šolanja in da daje JLA čedalje več štipendij za študij na različnih šolah in fakultetah zunaj armade. Prav tako je zagotovljenega veliko denarja za vojaško strokovno in družbenopolitično izobraževanje vojaških starešin ob njihovem delu.

(Foto: S. Krševan)

Posebej želimo poudariti, da JLA nadvse skrbi za čim višjo raven znanja in izobraženosti svojih pripadnikov — ne glede na to, ali si jo pridobivajo v JLA ali na šolah in fakultetah zunaj nje. Opredelitev za vojaški poklic torej ne pomeni, da si bomo pridobili samo „rutinska in šablonska“ znanja za nekakšno ozko specializirano „obrt“. O tem že zdavnaj ni več treba nikogar prepričevati.

FRANC VRANČIČ

POPRAVEK

V rubriki Armada smo vsi prejšnje številke Prosvetnega delavca popravljamo 2. odstavek v četrtem stolpcu takole:

Če se odločimo za klasično vojaško stroko v vojni mornarici ali vojnem letalstvu, se moramo vpisati na mornariško vojaško akademijo, smer pomorstvo (Split) oziroma na letalsko vojaško akademijo (Zadar), na kateri spoznamo poleg letalske stroke tudi temeljna znanja o poveljevanju in vodenju enot.

čim bolje se bomo poznali

Na rob

Samoprispevek ni vse!

Letošnje razprave o splošni porabi so v številnih slovenskih občinah opozorile na izredno težak, v nekaterih primerih pa celo nerešljiv položaj, v katerem se je znašlo osnovnošolsko izobraževanje.

Kljub nenehnim opozorilom prosvetnih delavcev in tudi tistih, ki jim je mar razvoj osnovnega šolstva, smo nastale težave začeli reševati prepozno, v mnogih primerih pa tudi neučinkovito. Samoprispevki za gradnjo novih ali preureditev starih in dotrajanih osnovnih šol se v slovenskih občinah kar vrstijo. Občani se brez negotovanja odločajo za štiriletni ali petletni samoprispevek, velikokrat pa še za podaljšanje sprejetega samoprispevka. Nove šole gradimo, stare preurejamo, posodabljam, hočemo v korak s časom. Vendar je za to potreben denar. Zahteva ga tudi razširjena dejavnost šole ali bolje: sodobna šola. Toda kako dobiti potreben denar? Vsi možni viri so bili izčrpani že pri vedno dražji gradnji! Marsikje vidijo edino rešitev v tem, da opuščajo nekatere oblike izobraževanja, ki so bile v starih in s tramovi podprtih razredih v „navadi“ že vrsto let.

Da so to težave, ki jih največkrat občina sama ne more rešiti, zgovorno dokazuje primer iz Kranja.

Na območju kranjske temeljne izobraževalne skupnosti so v zadnjem času odprli nekaj več kot 30 novih oddelkov osnovnih šol. Zato so se povečali stroški, več denarja potrebujejo za osebne dohodke zaposlenih delavcev in drugo. Lani so za vso dejavnost — brez novih oddelkov, ki so jih odprli jeseni ali do letošnje spomladi — porabili okoli 67 milijonov dinarjev. Za nemoteno delo bi letos ob tridesetih novih oddelkih potrebovali 96 milijonov dinarjev. Toda kje dobiti denar?

Sprejeti občinski dogovor za financiranje osnovnega šolstva zagotavlja le 78 milijonov dinarjev. Če k temu pristejemo prispevke zasebnikov in pa upanje, da bo ob porazdelitvi denarja za skupne potrebe v občini le kanilo še nekaj, bo za osnovnošolsko dejavnost v občini še vedno okoli deset milijonov dinarjev premalo! Velika, prevelika vsota za eno občino!

In kaj storiti? Če osnovne šole teh deset milijonov dinarjev ne bodo dobile — za to pa je le malo upanja — bodo morale prenehati s številnimi dejavnostmi, od testiranja šolskih novincev prek šole v naravi do strokovnega usposabljanja prosvetnih delavcev itd. Zato se mnogi vprašujejo, če opuščanje do sedaj uveljavljenih šolskih in obšolskih dejavnosti ne pomeni tudi resnega zastoja v razvoju osnovnega šolstva te občine.

V letošnjem drugem polletju je začela s celodnevno šolo tudi osnovna šola v Predosljah pri Kranju. To bo nedvomno zahtevalo še več denarja. In kaj storiti, če se za celodnevno šolo odloči še katera druga šola ali celo več šol v občini?!

TONE URBAS

Temeljna izobraževalna skupnost Kamnik

Prikrajšani vozači

Celodnevna osnovna šola je prestopila pet šolskih pragov. Povsod se o njej pogovarjamo, predvsem na podeželju pa menijo, da bodo imeli otroci na voljo manj časa za delo na kmetiji in da ne bo mogoče primerno urediti prevozov otrok.

Koliko svojega časa porabijo danes učenci s kmetij za delo doma, za učenje, prevoz, razvedrilo in prostovoljne dejavnosti, smo poskušali ugotoviti na osnovni šoli Tomo Brejc v Kamniku. Ravnatelj Vinko Dobnikar nas je najprej seznanil z nekaterimi osnovnimi podatki o šoli.

Socialna delavka Danica Škufca in ravnatelj osnovne šole Tomo Brejc v Kamniku Vinko Dobnikar (Foto: T. Urbas)

„Centralna šola Tomo Brejc v Kamniku ima 242 učencev od 1. do 4. razreda in 452 učencev od 5. do 8. razreda. Pouk obiskujejo v dveh izmenah. K naši šoli spada še 205 učencev na podružničnih šolah v krajih: Sela, Loke, Šmartno v Tuhinju, Zg. Tuhinj in Motnik. Naš šolski okoliš meri od vzhoda do zahoda (vključno s podružničnimi šolami) 25 km.

Na centralni šoli je vedno več učencev, podobno pa bo verjetno v prihodnje tudi na podružničnih šolah Loke, Šmartno in Zg. Tuhinj, morda tudi v Motniku. K temu bosta pripomogla asfaltirana cesta po Tuhinjski dolini in industrijski obrat, ki ga je postavila industrija pohištva STOL med Špitaličem in Motnikom.“

— Koliko učencev se vozi v šolo?

„Na našo šolo se vozijo učenci iz dveh smeri. Iz Tuhinja in iz Šmarce. Z območja podružničnih šol vozimo 180 do 190 učencev višjih razredov, to je okrog 40%. Učenci se pripeljejo pred šolo ob 7.45 in ob 12.15. Poleg tega vozimo 35 učencev s šolskega okoliša podružnične šole Motnik v šolo na Vrasko.“

Te prevoze imamo organizirane že nekaj let in jih v celoti plačuje samoupravna interesna skupnost za vzgojo in izobraževanje občine Kamnik. Lani je temeljna izobraževalna skupnost, kakor se je še imenovala, plačala za prevoz teh učencev 513.258 dinarjev. Menim, da morajo starši zvedeti za ta podatek, saj skupaj z izobraževalno skupnostjo omogočamo otrokom, da si v centralni šoli pridobijo več kakovostnega znanja.

Kljub dobro organiziranim prevozom pa ostaja še veliko težav. O njih naj spregovorijo učenci sami.

Franci Osolnik, 8. c: „Doma sem s Podbrega. Do avtobusne postaje v Spodnjih Bučah hodim trideset ur. Moj delovni dan se prične ob 6. uri. Ko imam pouk dopoldne, se vrnem domov okrog pol treh. Po kosilu grem delat na polje, v gozd

ali v hlev. To traja do okrog sedmih zvečer. Po večerji imam približno do devetih čas (in moč) za učenje. Tudi takrat, ko imam pouk popoldne, se učim zvečer, ker opravim dopoldan delo na kmetiji.“

Francka Poljanšek obiskuje 8. a razred. „Na Beli peči, kjer

za prekrške dosežemo, da starši pošiljajo otroke redno v šolo. Kot ste slišali, bi radi sodelovali v različnih krožkih in prostovoljnih dejavnostih, česar pa ne morejo storiti zaradi prevoza. Vse to nam pove, da so vozači, kljub temu, da so željni znanja, pri sedanji obliki šole močno prikrajšani. Na žalost jih je večina prav iz kmečkih družin.“

Iz pogovora sem lahko spoznal, da si učenci iz Tuhinjske doline želijo celodnevne šole. Te želje pa se bodo učencem osnovne šole Tomo Brejc v Kamniku, kot je povedal ravnatelj Vinko Dobnikar, najverjetneje uresničile šele okoli leta 1980.

TONE URBAS

Franci Osolnik (Foto: T. Urbas)

Francka Poljanšek (Foto: T. Urbas)

Zdenka Borštnar (Foto: T. Urbas)

Vinko Žavbi (Foto: T. Urbas)

Premalo denarja in učiteljev

Na vsem območju mariborske izobraževalne skupnosti imajo 14 centralnih osnovnih šol, 21 samostojnih in 19 podružničnih osnovnih šol, kjer je v 765 oddelkih zbranih nekaj več kot 20.800 učencev.

Tako kot skoraj povsod po Sloveniji je tudi na mariborskem območju prostorska stiska v šolah, saj imajo le v osmih šolah pouk v eni izmeni, v 40 v dveh izmenah in v treh celo v treh izmenah.

Posebno na tesnem so s prostori skoraj vse šole na desnem bregu Drave. Tam je pouk v „čistih“ dveh izmenah že redkost; na večini teh šol je v dveh izmenah in pol.

Slabe razmere za nemoteno delo v šolah vplivajo tudi na to, da prosvetni delavci iščejo delo v drugih dejavnostih. Prepričujejo pa tudi mladim, da bi se bolj odločali za učiteljski poklic.

Zato postaja kadrovska zasedba na nekaterih šolah mariborskega območja že zaskrbljujoča. Na vsem območju manjka danes okoli sto učiteljev, največ za predmetni in nekoliko manj za razredni pouk.

Letos bo imela mariborska izobraževalna skupnost na voljo

sicer nekoliko več denarja kot lani, vendar se dobro zavedajo, da s tem denarjem še zdaleč ne bodo mogli uresničiti programa dela, ki predvideva med drugim tudi začetek celodnevnih osnovnih šol, gradnjo stanovanj za učitelje v obmejnih krajih, popravilo starih šolskih zgradb itd.

Kljub vsemu namerava mariborska izobraževalna skupnost že letos izboljšati kadrovsko strukturo. Pedagogi, socialni delavci in psihologi so tisti strokovnjaki, ki si jih na mariborskem območju najbolj želijo. Posebno bodo poskrbeli za socialne delavce, saj menijo, da je potreben vsaj en socialni delavec na tisoč osnovnošolcev.

V lanskem šolskem letu so imeli na vseh osnovnih šolah mariborskega območja 103 oddelke podaljšane bivanja, v katere so vključili le dobrih 12 odstotkov vpisanih učencev. To pa je prav gotovo premalo. Zato si bo mariborska izobraževalna skupnost letos prizadevala, da omogoči podaljšano bivanje čim večjemu številu učencev. Zavedajo pa se težav, s katerimi se bodo morali resno spoprijeti, če bodo hoteli zagotoviti učencem kar najboljše možnosti za šolanje.

—tu—

Prvenstvo v družabnem plesu

Na drugem državnem prvenstvu osnovnih šol SFRJ v družabnem plesu, ki je bilo pred nekaj dnevi v festivalni dvorani v Ljubljani, je nastopilo trindvetdeset parov

Pod pokroviteljstvom prirediteljev zavoda Pionirski dom in Zveze plesnih učiteljev Slovenije sta zmagala UROS RIGLER in JOŽI BERCKO, učenca osnovne šole Franc Kozar iz Hrastnika. Na drugo mesto sta se uvrstila Vili Greben in Sonja Logar — tudi učenca omenjene šole. Želja, da bi v mladini zbudili zanimanje za pravilno in estetsko družabno plesno vzgojo in lepo vedenje, je bila dobro sprejeta.

Tovrstno tekmovanje, ki naj bi postalo tradicionalno, bo prav gotovo privabilo veliko mladih plesalcev.

L. L.

Slovenska Bistrica

Usmerjanje v poklic

Ravnatelji vseh osnovnih šol na območju temeljne izobraževalne skupnosti iz Slovenske Bistrice so na eni izmed konferenc sprejeli tudi sklep, da bodo več pozornosti posvetili usmerjanju učencev v prosvetni poklic in na šole za vojaške starešine.

Maribor

Po preureditvi — celodnevna šola

Predvidevajo, da bodo začeli osnovno šolo Tone Čufar na Pobrežju pri Mariboru obnavljati že letošnjega prvega junija. Prav zato je vodstvo šole predlagalo, naj bi učenci obiskovali pouk tudi ob sobotah. Le tako bo namreč mogoče nemoteno izpolniti učni program. Svet staršev je ta predlog že sprejel. Letos naj bi ob sedanjih šoli začeli graditi tudi nov šolski trakt z učilnicami in drugimi delovnimi prostori in telovadnico. Ko bodo vsa ta dela končana, bodo tudi v pobreški šoli Tone Čufar uvedli celodnevno šolo.

Čeprav so lani prvotno evidentirali le 26 kandidatov za vpis v pedagoške šole, se je v njih vpisalo kasneje kar 32 učencev, 20 od teh jih prejema štipendije.

Manj se zanimajo učenci za vojaške poklice, vzrok za to je delno tudi predpisan učni uspeh. Zato so ravnatelji na skupnem sestanku menili, naj bi vpis v vojaške šole dovoljevali tudi učencem, ki vsaj z dobrim uspehom končajo osemletno šolanje, ne pa samo prav dobrim in odličnim.

Mačkovci

Premalo prostora

Ker nimajo dovolj prostora, učenci osnovne šole v Mačkovcih ne morejo imeti prostovoljnih dejavnosti. Skrajno neprimerni prostori, dvoizmenski pouk in gostovanje dveh razredov v zadruženem domu, so tehtni vzrok za preureditev sedanjih osnovnih šol ali gradnjo nove. O tem je obširneje poročala delegacija osnovne šole Mačkovci na zasedanju skupščine občine Murska Sobota.

tem bolje bomo delali

Kultura

Segajmo po slovenskih filmih!

Lani smo posneli v Sloveniji štiri celovečerne in deset kratkometražnih filmov. Občinstvu se je že predstavil Rajko Ranfl s filmom Pomladni veter, 14. marca je bila premiera zgodovinskega filma Matjaža Klopčiča Strah, 25. aprila bodo predstavili občinstvu celovečerni prvenec Milana Ljubića Čudoviti prah in maja film Povest o dobrih ljudeh, ki ga je po istoimenski povesti Miška Kranjca posnel France Štiglic. V lanski slovenski filmski heri je poleg en film s sodobno tematiko, en zgodovinski film in dva filma, narejena po literarnih predlogah Vjekoslava Kaleba (tema NOB) in Miška Kranjca.

V preteklih 30 letih smo posneli v Sloveniji 63 celovečernih in 495 kratkometražnih filmov. Vsekakor nam ti dve številki zagotavljata precejšen vsebinski izbor. „Ali to uporabijo tudi slovenske šole in koliko?“ smo vprašali direktorja Viba filma Milana Ljubića.

„Prav sedaj, ob ponovnem vzponu slovenske filmske ustvarjalnosti ugotavljamo, da je zelo pičlo sodelovanje z izobraževalnimi in telesnokulturnimi skupnostmi in prek njih s šolami in društvi.“

Naj navedem v grobih obrisih, kaj lahko ponudimo šolam in telesnokulturnim društvom ter organizacijam.

Veliko večino naših filmov, tako celovečernih kot kratkometražnih, bi lahko vključili v izobraževalni program. Precej filmov je posnetih po delih slovenskih pisateljev. Imamo okrog dvajset filmov, v katerih je sistematično obdelana tematika NOB na Slovenskem, na voljo so filmi o slovenskih slikarjih in kiparjih (imprezionisti, slovenska gotika plastika, Jakopič, B. Jakac, Tisnikar). Za pouk zemljepisa in spoznavanja družbe bi bili primerni filmi o slovenski deželi in pokrajini (Pismo z gora, Morje vabi, Kras, Ljubljana, Bele gazi).

Prav toliko lahko ponudimo telesnokulturnim delavcem. Posnetih imamo precej filmov o športu in rekreaciji in zapisov s športnih prirediteljev.

V povezavi z izobraževalnimi in telesnokulturnimi skupnostmi pa smo pripravljene izbor še povečati.

Smo na pragu celodnevne šole in tudi za film, bodisi celovečerni ali kratkometražni, bo treba najti čas in prostor, tako pri spoznavanju nove snovi, utrjevanju kot v vzgojnoizobraževalnem delu učencev v celodnevni šoli.

STANE JESENOVEC

Prizor iz filma Matjaža Klopčiča — Strah. Premiera je bila 14. marca

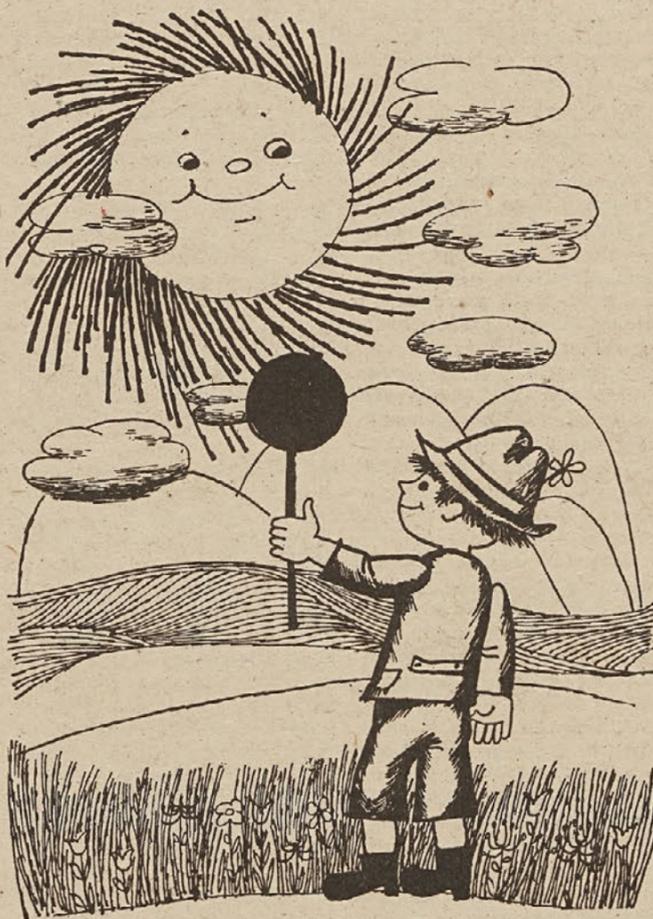
Bil je peti fest

To pomeni, da je Beograd devet dni živel zelo filmsko. Več kot 200.000 gledalcev si je ogledalo 80 izbranih filmov najnovejše svetovne proizvodnje. Filmski ljudje in novinarji so imeli vsak dan kar pester program, saj so imeli poleg tiskovne konference še deset ur trajajoči program projekcij. Cilj organizatorjev in selektorjev je bil prikazati najboljše med najnovejšimi umetniškimi dosežki svetovne filmske proizvodnje. Videli smo velik izbor svetovne kinematografije. Ne samo filme, ki so bili nagajeni na narodnih in mednarodnih festivalih, ampak tudi dela, ki na kakršenkoli način zaslužijo pozornost. Ko so se tako nagajeni zanimivi in najboljši znašli drug ob drugem, se je začela primerjava odnosov in meril. Tako je fest ocenil vrednosti posameznih del neodvisno od računice in reklamne publicitete. V tem je tudi vrednost festa, ki daje značilno podobo vsej naši filmski kulturi. Filmi, ki niso navdušili ob velikem izboru, so učinkovali kot balast, ki ga je bilo treba vseeno videti. Vemo, da morajo tudi veliki režiserji latati za denar in si tako „zastu-

žiti“ lastne projekte. Med deli, pri katerih ima komercialnost prednost pred kakovostjo, so: Izganjalec hudiča (Friedkin), Stavisky — Afera stoletja (Resnais), Veliki Gatsby (Clayton) in Zelo (G. R. Hill). Iz bere so izstopala dela s široko temo — filmsko rekonstrukcijo nekega trenutka, obstoja današnjega človeka in družbe, izraženo identično na vseh celinah, objektivna in estetsko vredna dela.

In še sprehod skozi fest v družbi filmskih ljudi, ki so se udeležili tiskovnih konferenc in odgovarjali na vprašanja:

Francoski igravec Michel Piccoli je igral v treh filmih, prikazanih na festu. V filmu Naravna velikost Louisa Berlangeja je nastopil v vlogi zobozdravnika, ki je poročen, v večni časovni stiski; za ljubezen ima lutko v naravni velikosti. O filmu je rekel: „Naravna velikost je oster film, ker se posmejuje osanljenosti kot obliki in credu življenja. V našem, zahodnem svetu obstaja kriza čustvovanja. Morale v političnem smislu ni več, niti ljudje ne vedo več, kaj je njihova usoda.“

Ilustracija Marjance Jemec-Božičeve k pesmi Neže Maurer — Pridi, sonce

Mojstrska preprostost

V dvorani radovljiške graščine je bila do 26. marca razstava ilustracij akademske slikarke Marjance Jemec-Božičeve.

Njeno ime je dobro znano slovenski kulturni javnosti, še posebno otrokom, saj je s svojimi ilustracijami oživilazanje okrog 50 knjig. Je stalna ilustratorka Mladinske knjige in založbe Borec ter redna sodelavka Cicibana, Kurirčka, Pionirskega lista in Galeba. Za televizijo je opremila 60 otroških oddaj.

Razstavljala je v Slovenji Gradcu, Piramu, Ljubljani in Mariboru. Prihodnji mesec se bo predstavila v Bologni.

Akademska slikarka nam s svojimi ilustracijami približa in priljubi otroški svet. Njeni ilustrirani junaki, otroci ali odrasli, so izvirne, pristrčne miniaturre v nenehnem gibanju. Pod njenim svincnikom, ki ga najraje uporablja, zaživijo pred nami največkrat hudo-mišne, včasih tudi žalostne ali jezne figure okroglih ali oglatih obrazov z noski vseh vrst in oblik. Njeno likovno govornico odlikujeta izredna preprostost in konkretnost. Prešenetljivo je, kako v nekaj potezah ujame izraz, občutje trenutka in nam ga posreduje iskreno in naravno v likovno čisti stvaritvi.

Ob gledanju njenih ilustracij postanemo zopet otroci, ki uživajo v čudežnem svetu pravljic, ki jih z mojstrsko preprostostjo in lahkostnostjo pripoveduje avtorici svincnik...

TEA DOMINKO

Človek čuti, da ga je izdala religija, da so ideološki boji v krizi. Ljudje so vse bolj in bolj seznanjeni s tem, kaj se dogaja po svetu, vse bolj občutijo agonijo sveta in vse težje jo prenašajo.“

Michel Piccoli je igral se v Sautetovemu filmu Veseli tovariši (tudi na mimi festu v Ljubljani) in Fantomu svobode Luisa Bunuela. Omenimo še dva filma francoske produkcije: Lacombe Lucien (L. Malle) in Urarja iz Saint Paula (Bertrand Tavernier). So filmi, ki se v gledalcu nadaljujejo. So dialogi, ki jih nosiš v sebi in jih še nisi izrekel. Relacija med vizualno močjo in dialogom izgrajuje v gledalcu tisto občutje in vsebino, ki je cema in teža filma, občutje, ki ostaja.

Ameriški režiser Francis Ford Coppola (1939) ima za seboj Boira I. in Boira II, njegovo Priluškovanje smo videli tudi v Ljubljani (mini fest). Film je pripoved o intimni dilemi poklicnega priluškovalca, tema, ki je zelo aktualna za Ameriko, posebno po aferi Watergate. Avtor pravi o filmu:

„Da sem jasen: Prišli smo do točke, ko mora človeška vrsta vzpostaviti novo strukturo vrednotenja; ta se mora uresničiti individualno, v človeški psihi.“ Angažirani ameriški film kliče po spremembah v družbi, obsoja korupcijo, nasilje sistema, želi osvoboditi (Serpico-Sidney Lumet, Teksas express — Steven Spielberg, Morilci in priče — Alan J. Pakula.) Coppola: „Politike ustvarja družba. Majhen del njih ostane v vsakem o nas. Lahko zrušite katerikoli režim, čez 20 let bodo nastali prav taki problemi. Zato ker je v človeški zavesti, v tem, kar človek želi, v tem kar misli, da želi, ponavadi nekaj narobe. Ker je film umetnost, ki je najbližja človeški zavesti, verjamem, da na zavest lahko vpliva.“

Omenimo samo še Fellinijev Amarcord. Film se vrača v trideseta leta tega stoletja, vendar se bistveno razlikuje od drugih del, ki obravnavajo ta čas. Vsak gledalec najde svoje spomine, svoj drobec. Film je avtobiografski in je prav gotovo najboljšo delo tega festa.

META ŠUBIC

AKTUALNO DO DANAŠNJI UMETNOSTI

Vihar umetnostne izpovedi

Umetniška dela opredeljujejo podoba sodobnosti, obstoječega in doživljenega. Posamično ali kot celota ilustrirajo čas. Razumljivo je, da sta vsakomur najbližja lastna izkušnja in pogled na življenje. In vendarle trkajo na vrata pogledi umetnikov, ki s svojo pronicljivostjo, iznajdljivostjo in doslednostjo dosegajo vizijo tistega, kar drugi tako ali drugače občutijo, ne znajo pa uresničiti.

Pred delom tako velikanskega in vsestranskega umetnika, kot je Michelangelo, so torej vsi: ljubitelji, poznavalci, ustvarjalci in profesionalci v nezavidljivem položaju pasivnosti. To dokazuje, kako veličastna je lahko ta uresničitev. Dela mojstrov, ki jih priznava ves svet: Leonarda, Michelangela, Raffaela, Rembrandta dovoljujejo tudi strokovnjakom drugih ved, da lahko objektivno presodijo, kaj je pravzaprav umetnost in kaj umetništvo, kaj so: popolna sposobnost, danost, razvoj in kaj je tisto, kar bi lahko imenovali popolnost in absolutno v relativnem.

Letos praznuje ves kulturni svet 500-letnico Michelangelovega rojstva. V svojem 89 let dolgem življenju je ta umetnik ustvarjal več kot 75 let. Neverjetna popolnost njegovih del nam ni edina uganka. Enako težko doumemo, kako je zmoget en sam človek na vseh treh temeljnih področjih optično dojemljive ustvarjalnosti — v kiparstvu, slikarstvu in arhitekturi — doseči tako velike uspehe. In vendarle lahko opazimo že če pogledamo en sam detalj, da je bil Michelangelo v vsaki izmed teh strok popoln ustvarjalec. Njegovo slikarstvo kaže izredno poznavanje anatomije, v kiparstvu zasledimo izreden slikarski dar opazovanja, v figurah nezmotljivo arhitekturno postavitev, sorazmerje in uravnoteženost mas. V arhitekturi dojemamo plastičnost in harmonijo vsega geometrijskega, ki je rešeno podobnosti narave. V vsem se fantastično spajata racionalizem in naturalizem, obogatena s klasicizmom, ki ga je dojel umetnik z nadčloveškimi sposobnostmi sprejemanja, zamisljanja in reproduciranja.

Michelangelo je dosegel vrh, toda prej je moral obvladati številne nižje vrhove. Ze umetniki pred njim so spoznali in osvetlili umetniško ustvarjalnost — teoretično in praktično. Treba je bilo le nadaljevati in se dvigniti nad vse. To pa je storil Michelangelo. Iz njegovih del se zrcalijo dosežki številnih drugih mojstrov, ki jih je Michelangelo prav gotovo priznaval. To poskušajmo dojeti tudi mi. Pol tisočletja je minilo (6. marca), odkar se je rodil veliki umetnik. Toda Michelangelo s svojimi deli še vedno močno trka na vrata naše občutljivosti. Njegova odprtost v prostor in čas, želja po nenehnem preseganju samega sebe nas še vedno obvezujeta.

Slikarska tradicija kaže, da je Michelangelo predysem odličen vizionar, optik, do skrajnosti angažiran in napet oblikovalec, ki mu ni težko prenašati svojih plastičnih zamisli v materiale. Prav v kiparskih plastičnih materialih pa je lahko te zamisli najbolj genialno izrazil. V svojih najpomembnejših delih se je tudi sam proglasal za kiparja. Najbrž je Michelangelovo delo v zgodovini zadnja tako mogočna sinteza kiparstva, slikarstva in arhitekture, ki jo je uresničil en sam človek.

Michelangelo je nenehno presegal samega sebe. Za klasično grško umetnost je bilo značilno, da je bila poudarjeno plastična in otipljiva. Na oblikovanem obrazu je čutili drhtenje nosnic, telesa so nabita z življenjsko močjo, ostala so neutešena v enem samem življenju, v eni sami usodi. To „eno“ človeško dimenzijo usode je Michelangelo projiciral na več sto gigantskih oblik teles. Vsa govore le o enem — o trpljenju človeka; utesnjenega v dimenzije zemlje in obsojenega na propad.

Michelangelovi ljudje se dvigajo z neustrašno močjo življenja in sle po njem, otepajo se trpljenja, dokler ne omahnejo v veličastni bitki za obstoj. Cel kalejdoskop individualnih usod je združil v Poslednji sodbi in zmago človeškega nad nadzemskim, v zmago človekove ustvarjalnosti, ki se dviga nad papirnato vero v boljše, ne da bi človek storil za to vse, kar je v njegovih močeh. Michelangelo pa je svoje moči potisočiril in nenehno stopal novim zmagam nasproti. Zavedal se je, da je le z nenehno dejavnostjo mogoče premagati prostor in čas, zmagati s tem, da premagaš omejenost od narave določenih možnosti.

Razumljivo je, da se je tak oblikovalec lahko najpopolneje izrazil prav v kiparstvu. Zunanja oblika figure je nabrekla in kaže neverjeten smisel za gibanje v prostoru. Vso moč dramatike je črpal iz notranjega sveta najglobljih doživetij in vere v človekove moči.

Slikarstvo je v svoji kasnejši zgodovini uporabljalo fiziološko optične zakonitosti in prekinilo to naturalistično možnost izpovedovanja. Kiparstvo pa je Michelangelo ovekovečil na najvišjo možno raven: kamen njegovih del je bolj živ od življenja, bolj smiselen od smisla in veličastnejši od narave. Kdor ima tako moč, ta zagotovo ljubi človeka z neizpovedljivo ljubeznijo, saj iz kamna prikljče v življenje bitnost, ki je značilna le za minljivo.

Le minljivo je živo, neživo pa je treba v minljivosti ovekovečiti — v spomenik enkratnemu viharju umetnostne izpovedi.

IGOR PLEŠKO

Umirajoči jetnik, detalj, Michelangelo Bounarroti

IZBERITE MED NOVIMI KNJIGAMI

Srečko Kosovel

Zlati čoln in Zbrano delo – II. knjiga

Vse to, kar je zdaj pred nami v obeh knjigah, je bilo napisano pred 50 leti (minila je 70-letnica Kosovelovega rojstva); napisano je bilo z roko in s srcem mladega človeka. In danes, ko to prebiramo, čutimo, da je v teh verzih in prozi današnje življenje. Tudi naše življenje. Ta pesnik je živ.

„ZLATI ČOLN“ – tako je poimenoval Kosovel konec avgusta 1925 zbirko pesmi, ki jo je takrat pripravil in mislil izdati jeseni; bila naj bi razgled na poti, ki jo je prehodil, a tudi potrdilo njega samega, njegovega umetniškega prizadevanja. Tako piše Anton Ocvirk. Od takratne zamisli je ostal komaj uvod – tako je sedanji ZLATI ČOLN sestavljen iz najznačilnejših in najboljših Kosovelovih pesmi: zaobjema kraški svet, vključuje socialno-revolucionarno liriko ter občečloveške teme o življenju in smrti.

ZBRANO DELO – II. knjiga pa prinaša Kosovelove manj znane stvaritve: Integrale (ti so prvič izšli leta 1967), Pesmi v prozi, Črtice in Opombe. Mnoge Kosovelove pesmi so nastale nenadoma – saj med njegovimi sodobniki ni bilo človeka, ki bi bil bolj odprt za vse tedanje in prihajajoče življenje. V svoj dnevnik je zapisoval črtice in osnutke – ki so zavoljo smrti ostali osnutki, a so tudi kot takšni zgovorni, dragoceni in sodobni. Dvoje se stalno prepleta – a se nikdar ne spoji: čustvo in razum. Vsak po svoji poti hodita, vendar stremita k istemu: pomagati vsem, ki trpijo, izčrpani od družbenih krivic, se skupno z njimi upreti in zgraditi boljši svet. Kosovel je ljubil ljudi in življenje. Zavedal pa se je, da zgolj s čustvom ni mogoče rešiti človeške stiske. V tej dvojnosti njegove stvariteljske narave sta velika moč in čar njegovih pesmi.

NEŽA MAURER

Pavle Zidar

Hokuspokus kaplan

(Izdala založba Lipa)

Ta knjiga je zbirka petih vsebinsko zaokroženih in tudi vsebinsko enotnih zgodb. Snovni svet, ki je okrog nas z vso svojo trdo in trdno resničnostjo, je namreč samo temelj nadgradnji: človekovi misli, ki išče zakonitosti ali vsaj smisel v vsem našem ravnanju in nehanju na svetu – pa tudi v zadnji resnici, ki je nihče več ve more izpovedati, ko jo enkrat spozna: v smrti.

Naj naštejem naslove: Mama, Hokus pokus kaplan, Pesnikova smrt, Goethe und Heine, Mehki prijem. U različnih stališč, različnih starostnih obdobjih, celo z različnih inteligenčnih in nazorskih stopenj je opisano dejstvo: ODHAJANJE V NIC. Tragično in nerazumljivo, kot je dejstvo samo – vendar brez tragičnih besed. Z izredno močjo pisateljevega duha, ki stopa za odhajajočim, dokler ta sploh še duhovno obstaja. Potem obstane sam. Zgrožen in vendar vdan. Pred tem, kar je bilo in ni več. Pred tem, kar je močnejše kot vse naše hotenje in vsa naša volja.

Stil pisanja je razmišljujoč – in tako ima bralec poživljajoč občutek, da zgodbe soustvarja; da sam ugovarja neizprosni resničnosti, se prička z njo in se ji zoperstavlja z vsemi človeško priznanimi vrednotami, kot so: delo, ljubezen, mladost, ustvarjalnost, umetnost, hotenje. Kajti to odhajanje je v polni luči tragično za tiste, ki se ne odhajajo. Odhajajočim se spekter barv spreminja, razstavlja se jim svet, njegove vrednote. Pa tudi stanje lastnega telesa in duha. Odhajajoči gledajo svet in življenje z drugačnega zornega kota kot mi, ki ostajamo.

Knjiga je vsebinsko izredno dragocena: pisateljeva pronicljivost in umetniška ustvarjalnost nam pomagata, da lahko za trenutek pogledamo na to naše bivanje z očmi odhajajočih. Tako odkrijemo nove vrednote, nove lepote, nove razsežnosti. Morda najdemo tudi zase košček modrosti.

N. MAURER

Metodika moderne matematike

Knjižica s tem naslovom, ki sta jo napisala Z. P. Dienes in E. W. Golding, v slovenskem prevodu J. Vogrinca pa jo je izdala založba Mladinska knjiga, prihaja k nam ob pravem času. Tako imenovana „moderna matematika“, ki jo uvajamo v naše osnovne šole že od šolskega leta 1971/72 naprej, je namreč – kot vsaka novost – še vedno v žarišču številnih razprav. In vendar je uvajanje „moderne matematike“ zgolj logična posledica spoznanja, da so si šolarji po starem načinu poučevanja pridobili premalo temeljnega matematičnega znanja. V dobi znanstveno-tehnične revolucije, zlasti pa še v času, ko nastajajo vedno novi in vse popolnejši elektronski računalniki, naj bi bili naši otroci kar najbolj matematično izobraženi. Vedno več matematikov potrebujemo, zato je treba dati učencem že solidno začetno matematično znanje na kar najbolj ustrezen metodološki način. O tem, kakšna naj bo metodika moderne matematike, spregovorita prav v tej knjižici avtorja, ki sta ognjevitata zagovornika moderne matematike. Knjižica s tako aktualno vsebino je namenjena predvsem učiteljem, ki poučujejo v nižjih razredih osnovne šole; stane 45 dinarjev.

V. T. ARHAR

O razvoju življenja od molekule do človeka – drugače

Na začetku je treba povedati, da beseda o „Razvoju življenja od molekule do človeka“ ne bo usmerjena v obravnavo biologije kot učne knjige za ta predmet na gimnazijah. Govorili bomo o moderni biologiji (o modernem učbeniku), ki je lahko vir interdisciplinarnega soupoštevanja pri nekaterih drugih predmetih.

Izhodiščno spoznanje ob knjigi „Razvoj človeka od molekule do človeka“ – skupinsko delo ameriških biologov ob slovenski ureditvi skupine ljubljanskih biologov – je mogoče omejiti na nekaj najbolj bistvenih temeljev: namesto učbenika (za gimnazije) s klasično zasnovano, ki zadošča določenemu znanstvenemu področju, imamo pred seboj premišljeno skupinsko delo, kjer se področja posameznih znanosti med seboj pokrivajo, dopolnjujejo, so naravno povezana. Gre torej za neko vrsto univerzalizacije. Da je za tako delo potrebno skupinsko delo, je naravno. Nič manj pomemb-

no ni to, da pri tako zasnovanem učbeniku ne gre za obremenjujoče memoriranje, pač pa za potrebno znanje, ki je usmerjeno v bistvo, ne v opisnost; bistvene zakonitosti je mogoče spoznati iz primerjalnega, vzporednega prijema, kjer gre za temeljne življenjske procese in ne več za ločene veje, kot so npr. botanika, zoologija ipd. Celostnost življenjskega procesa v osnovnih spoznavnih kategorijah narekuje drugačen prijem, kar zglede ponazarja učbenik „Razvoj človeka od molekule do človeka“. Zelo pomembno je, da je učbenik metodološko tako zasnovan, da daje dijakom možnosti za samostojno razmišljanje in delo.

Povrniti se je treba k izhodiščnemu namenu ter ugotoviti vsaj ilustrativno, ali je možno uporabiti „Razvoj človeka od molekule do človeka“ tudi drugje v šolski praksi. Razumljivo je, da na gimnazijah, kjer imajo tako moderno biologijo, ni potrebno, da bi pri nekaterih drugih predmetih ponavljali že znane stvari. Zato pa je pri srednjih strokovnih šolah in pri poklicnih šolah precej drugače. Že ugotovitev, da te šole nima (ne klasične ne moderne) biologije, opozarja, da se ne moremo sklicevati na biološko snov, ker bi jo sicer vzporedno, omejevalno vključili. In vendar je treba nekatere osrednje enote primerno in na ustrezni stopnji posredovati vsaj v informativni obliki.

Nekaj zgledov za ponazoritev: npr. pri slovenščini, ko gre beseda o pojavu naturalizma v književnosti, se ni mogoče izogniti Ch. Darwinu in njegovi evoliucijski teoriji. Za srednje strokovne in poklicne šole pač ni potrebno, da bi razpredali o Aristotelovi hipotezi o nastanku življenja, primerjali Cuvieja z Darwinom, marveč je nujno, da se omejimo na najpotrebnejše v zvezi z Darwinovo razvojno teorijo. Ta problem je hkrati soodnosn s tedanjo dobo in z elementarnega pomena za neko področje. Napačen ali preveč simplificiran odnos namreč lahko ustvari nejasno predstavo in misel. Osrednja Darwinova spoznanja pa niso pomembna le za evoliucijsko teorijo kot tako, pač pa za globalno umevanje pojavov sveta in živih bitij. To pa naj bi učenci omenjenih šol vsaj informativno spoznali. Geografu, ki razlaga zemeljske plasti, se ponuja priložnost, da vključi kratko informacijo o fosilih in pomenu fosilov za evoliucijsko teorijo. Tudi pri spolni vzgoji na različnih stopnjah je mogoče s pridom upoštevati nekatera poglavja, npr. o razmnoževanju, o genih in kromosomih, o populaciji in družbi. Pri tem je učiteljem v pomoč „Priročnik za učitelje“. Seveda so navedeni primeri le ilustrativni, nakazani kot možnost za premislek, šele študijske opredelitve med izvorom (poglavja iz „Razvoja življenja od molekule do človeka“) in vsebino ter ciljem (kot omejeni informaciji) pri nebioloških predmetih bi pokazale, kakšne so resnične potrebe in količine tega znanja. Ni dvoma, da je tovrstno znanje prav tako potrebno za učenca srednje strokovne šole in poklicnih šol, pa naj gre le za skrbno zasnovano informacijo, ki jo je mogoče utemeljiti z najnujnejšimi navedbami. Prav zaradi tega moramo opozoriti na „Razvoj življenja od molekule do človeka“ kot na možnost interdisciplinarnega obravnavanja. Slikovno gradivo je zelo smotno odbrano in ponazarja besedilo.

I. G.

Küzmičev zbornik

Ob 250-letnici rojstva Stefana Küzmiča sta Slavistično društvo in Zgodovinsko društvo iz Maribora priredila simpozij, Pomurska založba pa je natisnila gradivo kot „Zbornik Stefana Küzmiča“. Namen simpozija je bil natančneje osvetliti delo in pomen prekmurskega književnika, čigar dejavnost je navezana na protestantizem in prekmursko jezikovno območje. Vanek Šiftar je napisal sestavek „Vloga petanskega gradu pri širjenju protestantizma“, Franc Šebjanič je obravnaval „Zgodovinski pomen dejavnosti Stefana Küzmiča pri ustvarjanju protestantizma in nacionalnem osvobodilnem boju na Ogrskem“. Druge prispevke so študijsko podali: Martina Orožen, Anton Vratuša, Jan Čaplovič, Zvonimir Bartolič. Na koncu je „Bibliografija Stefana Küzmiča“, ki jo je sestavila Niki Brumen.

Nove strokovne knjige

1. Visoko šolstvo in raziskovalno delo v Sloveniji. Ljubljana, ČZP Komunist 1974. Ljubljana, Beethovnova 2.
2. Anton Trstenjak: Oris sodobne psihologije, 3., izp. in razs. izd. 2 knjigi. Maribor, Obzorja 1974. Maribor, Partizanska 3.
3. Vladimir Poljak: Didaktika. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1974. Ljubljana, Mestni trg 26.
4. Magnetofon u osnovnoj školi. Zagreb, Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja SRH 1974. Naročila: Zagreb, „Mladost“, Ilica 7/1.

Antologijsko doživetje

Grška lirika XX. stoletja, izbral in prevedel Marijan Tavčar, DZS

Kakor je res, da živi umetnost antične Grčije v zavesti šolanega človeka, tako je tudi res, da pohelenistična književnost in zlasti sodobna, ostaja malone z redkimi izjemami neznana. Iz novogrščine so prevedena le malokatera pripovedna dela, lirika XX. stoletja pa je še vedno neznanka. Zato je tembolj razveseljivo, da smo dobili Grško liriko XX. stoletja kot antologijski izbor. Za uredništvo antologije kot tudi za prevode je poskrbel profesor Marijan Tavčar. Mimogrede povedano: pred nekaj leti je prevedel tudi sodobne slovenske pesnike v novogrščino in tako z antologijskim prikazom slovenske lirike odkril jugoslovanskim sosedom povsem neznan svet.

Informativni zapis je lahko le opozorilo na antologijo, ki je – nereklamno vzeto – vredna branja in primerjav, saj ob njej lepo podoživljamo in odkrivamo nam kar nepoznane razsežnosti novogrške lirike. Marijan Tavčar je odbral 24 pesnikov, ki sodijo po svoji dejavnosti v XX. stoletje. Pri tem se je usmeril predvsem na tista imena, ki danes predstavljajo sodobno grško liriko. Kot vsaka antologija je verjetno tudi ta vsaj nekoliko osebno barvita. Temu se skorajda ni mogoče izogniti, nadrobnejši vpogled v novogrško liriko sodobnosti pa si neposredno lahko privoščijo komajda kdo, ki obvlada novogrščino. Med pesniki, ki posebno izstopajo, je treba navesti Kavatisa in Saterisa; slednji je postal znan širšemu krogu, ko so mu podelili Nobelovo nagrado. To pa nikakor ne pomeni, da mnoga druga imena, kot npr. Angelos Sikelianos, Kostas Varnalis, Jorgos Themelis in spet Janis Ritsos, pa Martiotisa idr., ne zaslužijo velike pozornosti. Mnoga imena budijo željo, da bi mogli širše

spoznati liriko posameznikov, torej samostojno predstavljenih, t. pa že govori o prepričljivi pesniški vsebini. Domnevati smemo, da je prevajalec, ko je odbiral pesmi, upošteval tudi poetično komunikativnost. Seveda ob tem ne smemo misliti, da bi mogel v antologijski izbor strpati zožen, strujno bolj enosmerni prerez lirike. O pazljivem branju ugotovimo, da je urednik želel predstaviti razno vrstne slogovne in strujne pojave. Pri tem mu ni šlo za ekshibicije, želel je predstaviti tisto liriko, ki je tako rekoč priznana, utrjena, nespornimi vrednotami estetike.

Marijan Tavčar je napisal kratek uvod s pregledno Grško liriko XX. stoletja, kjer pa v bistvu pojasnjuje pot od bizantinske književnosti do novogrškega, sodobnejšega pesništva. Škoda, da za ložba ni dala možnosti za daljšo in temeljitejšo študijo, saj danes vsaka nova predstavitev enkratne možnosti za nadrobnejše prikazovanje. Vsak pesnik je tudi na kratko predstavljen. Ob navedbah glavnih del pa bi se bilo treba ravnati enotno, pa tudi po pomenski veljavi. Likovna oprema Rudija Španzla je v določenem smislu opreki z novodobno vsebino in izraznostjo, ni pa ji mogoče oporekati učinkovitosti, smisla za likovno izrazitost in jasnost.

IGOR GEDRIH

Otroci in neuspeh

Ameriškega učitelja J. Holta, pisca izvirne knjige OTROCI IN NEUSPEH, vznemirja posebno to, da mnogi otroci, ki so sicer sposobni za šolsko delo, v šoli odpovedo. Zato hoče priti za devici dneva in ugotoviti, kje pravzaprav tiče vzroki za otrokovo neuspešnost: ali v domačem okolju, v otroku ali v šoli, tj. njen učnovzgojni dejavnosti. Na podlagi številnih in dolgotrajnih opazovanj lastnega dela in dela svojih kolegov ugotavlja, da sodobna šola takšna, kakršna pač je, ni najbolj prikladna za podajanje znanja mlademu rodu, saj deluje na podlagi vnaprej izdelanega in togega učnega načrta, to je na podlagi prisile, ne glede na posebne značilnosti otrokove osebnosti. Otroci se pred šolo, ki se je boje, branijo tako, da si izdelajo svoj način obrambe – strategijo. Ta jim pri pomore, da kljub oviram vendarle nekako uspevajo; toda pri tem trpi njihova naravna vedoželjnost in tudi ustvarjalnost, ne pridobijo si resničnega znanja, ampak si osvoje zgolj množico dejstev, s katerimi, ko končajo šolo, nimajo kaj početi. Prisiljeni ravnati v nasprotju s svojo naravo, stopijo na pot neinteligentnega vedenja, katere večina izmed njih tudi kasneje ne more, čeprav bi sicer hotela.

Holt, ki mu nikakor ne gre odrekati sposobnosti bistrega opazovanja in samoniklega prodiranja v resnično dogajanje v razredu med poukom, se zato zavzema za novo vrsto šole; le-ta naj bi imela staro šolo skupno samo ime, v resnici pa bi z drugačnim učnovzgojnim načinom obravnave otroka ohranjala njegovo osebnostno izvirnost in tešila njegovo naravno vedoželjnost. Otroci bi se naučili več predvsem pa bi se osvobodili strahu pred šolo. V šoli bi postala uspešna. Čeprav je napisal Holt svoje delo na temelju izkušenj, ki jih je nabral v (najbolj) ameriških šolah prve stopnje, marsikateri njegova pedagoška ugotovitev tudi pri nas ne izgubi svoje tehnosti. Naloga naših učiteljev je, da iz njegovih izvajanj izluščijo najboljše in jih ustrezno oblikovana prenesejo v našo prakso in tako prispevajo k izboljšanju učnovzgojnega dela na slovenskih osnovnih šolah. Knjižico je v prevodu B. Gradišnika izdala založba Mladinska knjiga. Stane 49 dinarjev.

V. T. ARHAR

Religija kot družbeni pojav

Tako kot morala, pravo, umetnost, filozofija in znanost, je tudi religija ena izmed oblik družbene zavesti, ki so nastale med zgodovinskimi razvojem na posameznih področjih duhovnega življenja. Le-te ustvarjajo z ustreznimi ustanovami ter običaji in predpisi (ki se v določeni družbi izoblikujejo na njeni materialni osnovi) njen t. i. družbeno nadstavbo. Najstarejša oblika družbene zavesti pa je prav religija. Poglavitni vzrok za to, da se je (kljub temu, da temelji na nadnaravnem pojasnjevanju pojavov v naravi in družbi) obdržala vse do danes, tiči predvsem v omejenosti človeškega spoznanja. Zategadelj so še zlasti dobrodošla dela, ki se znanstveno lotevajo obravnavanja religije. Le tako je namreč moč religijo samo kot takšno posledice, ki izhajajo iz nje ali pa so z njo kakorkoli povezane, objektivno obravnavati in utemeljeno razlagati. Eno izmed takšnih del je tudi knjiga Marka Kerševana RELIGIJA KOT DRUŽBENI POJAV. Avtor je svoja obsežna izvajanja razdelil na štiri večja poglavja: Klasični marksizma in religija, Teoretični model religije, specifične družbene prakse. Nekateri problemi teorije religije in Problem religije v sodobni družbi. Ob koncu knjige so povzetki in sklepi, več kot 400 opomb, ki se nanašajo na besedilo in knjigi, in zajeten abecedni seznam uporabljenega domačega in tujega strokovnega literature. Zaradi aktualnosti snovi, ki jo obravnava, ne bi smeli knjigo RELIGIJA KOT DRUŽBENI POJAV manjkati v nobeni priročni šolski strokovni knjižnici, še zlasti pa je potrebna učiteljem, ki poučujejo družbene in naravoslovne predmete. Knjižico je izdala založba Mladinska knjiga; stane 160 dinarjev.

h. j.

Obramba in zaščita II

Tak je skupen naslov učbenika v treh zvezkih za učence in učence srednjih šol, namenjenega vzgoji mladine za splošni ljudski odpor. Prvi zvezek PARTIZANSKO BOJEVANJE, ki je namenjen učencem in učenkam, govori o splošnem ljudskem odporu, o metodah psihološke vojne, o obveščevalni dejavnosti ter boju proti njej, o sodobnih bojnih sredstvih ter o partizanskemu načinu bojevanja in izvajanju diverzantskih akcij. Drugi zvezek PEHOTNA OBOROŽITVEV IN SREDSTVA ZA ZAPORE IN RUŠENJE je namenjen predvsem učencem. Seznanja jih z vsemi vrstami pehotnega orožja in ustreznimi razstrelivi. Tretji zvezek NEGA BOLNIKA pa je napisan zlasti za učence; v njem se seznanijo z osnovnimi metodami prve pomoči bolnikom, ponesrečenim ter ranjenim v boju ali v ustrezno nego bolnika. Učbenik je v vseh treh zvezkih opremljen s številnimi slikami, skicami in tabelami. Zaradi svoje izčrpnosti lahko rabi tudi za obrambno vzgojo širokih ljudskih množic skratka za vsakogar, ki se je sposoben bojevati in sodelovati v splošnem ljudskem odporu. Učbenik OBRAMBA IN ZAŠČITA II je izdala Tehniška založba Slovenije. Vsak zvezek stane 27 dinarjev.

V. T. ARHAR

poštni predal 355-VII

Pedagoški center v Celju

Vtisi s 13. Didacte

13. Didacta, ki je potekala med 10. in 14. marcem v Nuernbergu, naj bi bila nekak evropski pregled o učilih in učnih pripomočkih v luči sodobne šolske tehnizacije in pedagoške učinkovitosti. Zadnje besedo o letošnjem vselejmu bi lahko izrekel tisti, ki je več dni načrtno pregledoval ogromen kompleks devetih razstavnih prostorov. Že površen pregled razkriva, da bi težko poimenovali 13. Didacto kot evropsko v tem smislu, da je na razstavi zaobjeto res vse tisto, kar spada v konico sedanje šolske prakse po vsej Evropi, pri tem mislimo na kabinetne učilnice, na televizijo zaprtega kroga, na videorecorder, pa na klasično knjigo itd. Res so zastopane države od obeh Nemčij, Velike Britanije pa do Sovjetske zveze, Japonske in drugih. Pa ne da naštetih in nenaštetih pripomočkov ne bi bilo na vselejmu, celo izobilje tega se ponuja obiskovalcem, čutili pa je komercialno osnovo te prireditve, in če je tako, je temu podrejeno vse drugo.

Nehvaležno je izbirati iz množice vtisov tisto, kar se osebnoizkustveno vtisne v spomin z enodnevnega ogleda, človeka pač spremlja nelagodni občutek, da v tako odmerjenem času nujno pove bolj subjektivne vtise, kot bi v resnici hotel. Prav gotovo je v odmerjenem času potrebno izbirati, se osredotočiti, ker bi se sicer lahko zgodilo, da iz naglega, površnega preleta ne bi zmožal razbrati vsaj tistega, kar daje letošnji Didacti prevladujoč ton. Prav gotovo ne preseneča, če na Didacti prevladujejo nemške tovarne, zavodi, tiskarne ipd. Spričo tega je nekoliko težje primerjati dosežke z drugimi državami.

Med učili so zlasti bogato zastopana tista, ki so bodisi splošno potrebna na osnovnih in srednjih šolah, ali pa tehnična sredstva, ki pomenijo (bolj ali manj) novost v šolski praksi ali v tehničnem smislu.

Med prvimi je treba navesti kar preobilje raznih grafoskopov z vsemi mogočimi izboljšavami. Npr. za biologa (ali koga drugega) je zanimivo, da lahko mikroskop priključi na grafoskop in nato sliko projicira na platno. Podobno lahko stori kemik z epruvetami, kar pride v poštev, če je učencev mnogo, in bi v procesu lahko zamudno sledili le po skupinah. Običajnih grafoskopov je zelo veliko. Utruženi obiskovalci so pokazali večje zanimanje tam, kjer so prikazovali že izdelane mape raznoterega grafoskopskega gradiva za razne predmete kot izdelan cikel že preskušanih in vpeljanih učnih ur. Na konici letošnje tehnologije je televizija zaprtega kroga. Vrsta različnih tvrdk se pač poteguje za prvenstvo na tržišču. Ne manjka ponazoril, konkretnih prikazovanj, seveda ob obilju reklamnega tiska. Ne tako pogosto, a vendar v središču pozornosti se

začenja uveljavljati računalništvo. Očitno pa razstavno gradivo o računalništvu ne meri toliko na specializirano vejo elektrotehnike (za srednje šole), ampak na možnost za uporabo računalnika na srednjih šolah. Natančnega projekta za šolsko rabo ni mogoče razbrati na prvi pogled, tudi prospekti govorijo bolj o tehnologiji računalništva, vendar je očitno, da se ta veja vedno bolj uveljavlja. Za naše razmere je računalnik posebno zanimiv in potreben za elektrotehniške šole, ki so že vpeljale ta predmet, pa čeprav za zdaj morda le fakultativno.

Tudi drugih avdiovizualnih sredstev je dosti, vse do kvadrofona in videorekorderja. Iz mnogih takih ali podobnih nadržnosti pa sledi, da je kabinetni pouk dandanes malone pedagoški imperativ.

Razstavljenega učnega in pedagoškega tiska je bilo sorazmerno malo v primerjavi z drugimi učnovzgojnimi pripomočki. Obe Nemčiji sta podali soliden pregled učbenikov ter pedagoškega in izobraževalnega tiska, Sovjetska zveza je postregla le z nekaterimi učbeniki — po skrbno preiščenem izboru. Upadljivo je, kolikšno skrb posvečajo jeziku, materinemu in tujemu, Srednješolec se srečuje z vprašanji stilistične narave na praktični in umetniški ravni, njegov besedni zaklad mora biti zares obsežen, sklepamo pa lahko, da je razlika med prvošolcem in maturantom zavidljiva — pa naj gre za nemškega ali ruskega učenca. Seveda je to posledica velikega šte-

vila ur za materinščino, ne glede na to, ali je učenec na gimnaziji, osnovni ali tehniški šoli. Tako malo ur, kot jih imamo za slovenščino, pri drugih narodih ne bi našli — celo pri narodnih manjšinah ne. Učenje tujega jezika vodi k neformalnemu cilju, da izšolani učenec pasivno in aktivno uporablja tuj jezik. Za gimnazijca to pomeni, da po končani srednji šoli lahko lepo govori tuj jezik, pozna literaturo, za maturanta strokovne šole pa, da tudi obvlada tuj jezik v svoji stroki — poleg pogo- vornega.

I. G.

Strojepisje na pedagoški akademiji

V četrti številki Prosvetnega delavca je bil objavljen krajši članek s podpisom „ZF“ o tem, kako potrebno bi bilo uvesti strojepisje na pedagoški akademiji. Članka sem se kar razveselil, saj se povsem strinjam z njegovo vsebino.

Nisem učitelj, pa vendarle občutim to vzlet pod lastnimi prsti. Ker sedem za pisalni stroj z malo več korajže, čeprav nisem opravil tečaja strojepisja, moram večkrat napisati matriko, obvestilo, kontrolno nalogo. Žena, ki poučuje v šoli, za sedaj namreč še ni večča strojepisja. Rada bi se sicer vpisala v tečaj, vendar ji to onemogoča pouk v dveh izmenah. Tečaj je drag, vpis v vplačilom pa je potreben (v našem kraju) kar dve leti prej.

Menim pa, da mora šola usposobiti mladega učitelja tudi za takšno spretnost, kot je strojepisje. Preden se učitelj — ne tečajnik nauči „ključati“ z dvema prstoma po stroju, najpravi več škoda kot koristi, materialne in strokovne. Če se temeljito spreminja način šolanja najmlajših, ga je treba spremeniti tudi za učitelje.

J. M.

Učenci o šoli in učiteljih

Že nekaj let pripravlja mladinski aktiv naše šole srečanja z nekdanjimi učenci. Tokrat so bili povabljeni letošnji učenci osmega razreda, kajti prav njim je pogovor namenjen. Radi prilehneje in se pogovarjajo o začetnih težavah, o tem, kako uspevajo v srednjih šolah, o predmetih, ki jim povzročajo težave, o problemih pri teoretičnem in praktičnem pouku ipd. Z navdušenjem pripovedujejo o šolah, kjer imajo poleg dobrih opremljene telovadnice tudi bazen. Potem o kabinetnem pouku in o dobro opremljenih laboratorijih, kjer se dijaki res dobro nauči biologije, kemije in fizike. Tudi moderne metode pouka angleščine jih navdušujejo.

Ponavadi so vabljeni učenci, ki letos obiskujejo prvi razred srednjih ali poklicnih šol. Pridejo pa tudi tisti, ki so že v drugem ali tretjem letniku srednje šole in učenci poklicnih šol višjih letnikov. Na zadnjem takem pogovoru se je zbralo kar precej lanskoletnih učencev in vsak je vedel povedati o svojih težavah, o prvih uspehih in o učenju v šoli, ki jo obiskuje. Pripovedi so zelo različne — nekatere zrele in premišljene, druge še vedno nezrele in premalo kritične. Pri pogovoru sodelujejo seveda tudi učitelji, ki so prejšnje leto poučevali te učence. Pripovedi tudi opozarjajo, pri katerih predmetih je osnovnošolsko znanje pomanjkljivo. Očitno je, da je to vseslovenski problem, in ne le problem nekaterih šol.

Učenci seveda radi primerjajo osnovno šolo in šolo, ki jo sedaj obiskujejo. Tudi te primerjave so zelo različne. Pa vendar so vsi udeleženci tokrat prislunhili pripovedi učenke Darje, ki obiskuje prvi letnik neke srednje šole v Ljubljani. Najraje bi imenoval to šolo in profesorico slovenskega jezika. Pa je ne bom. Zaradi Darje ne.

Darja smo v osnovni šoli dobro poznali. Vedeli smo, da ji je doma težko in da vse doseže s svojo pridnostjo, samostojnostjo in tudi z nadarjenostjo. Darja je nadarjena za matematiko in manj za jezike. Toda s svojo pridnostjo tudi pri tem predmetu lahko doseže solidno znanje. Dom ji ni dal vzgoje. To se pozna včasih predvsem v njenem vedenju. Darja je na videz površno dekle. Njeno vedenje morda ni pogodu vsem učiteljem. Pa vendar je Darja v resnici dobra. Toda njena profesorica slovenskega jezika tega še ni ugotovila. Darje ne mara in ji to očitno pokaže. Pokliče jo k tabli. Darja se postavi, roke v zadregi vrže na hrbet, in to je drža, ki tovarišici profesorici ne ugaja. Pošlje jo v klop. To se ponavlja. Darja dobi seveda nezadostno. O zastarelem klicanju pred tablo ne bom govoril, tudi o tem ne, da bi na srednjih šolah že tudi vsi morali vedeti, da se vedenje ocenjuje posebej, znanje pa posebej. Prišlo je celo iako daleč, da je tovarišica profesorica Darji predlagala, naj prekine šolanje in gre delat.

Pripovedi nam zbuja neko trpkost, ko jih poslušamo: „Profesor ti postavi vprašanje, te pusti, da poveš čisto vse, kar veš. Občutek imaš, da si znal, tedaj pa ti reče: Zdaj pa si izberi drugo vprašanje sam in vendarle že začni pripovedovati. Ali: „Naš razrednik je zares dober. Vse pritožbe drugih profesorjev zbršiš iz dnevnika. Tudi opravičila, ki jih sami pišemo, upošteva.“

„Naša profesorica angleščine je dušica. Pet minut sprašuje, pet minut razlaga, potem pa se pogovarjamo o partizanih.“

Zal so zelo malo povedali o profesorjih, ki s svojo strokovnostjo in pedagoškim znanjem uživajo ugled. Ne vem, ali je teh profesorjev manj, kot jih je bilo nekoč, ali pa si učenci za-

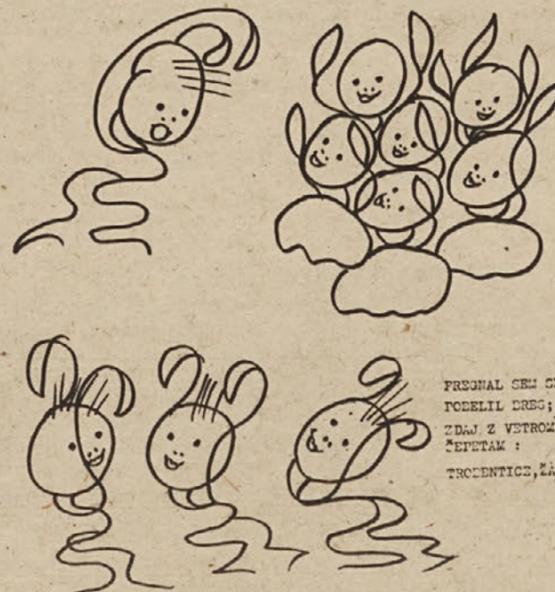
pomnijo predvsem tiste, o katerih bi bilo bolje molčati.

Spominjam se svojih srednješolskih profesorjev. Bili so z nami. Poznali so naše probleme in nam jih pomagali reševati. Posebne pozornosti so bili deležni oddaljeni učenci in tisti, ki so živeli po internatih. S svojim delom in z zgledi so nas zares navduševali tudi za poklic učitelja in vzgojitelja otrok.

MILOŠ DJUKIĆ

POJEM PLEŠEM

DRAGICA J. SOJER

PREJMAL SEM SNEG,
POCELIL SNEG;
ZDAR Z VETROM
ŠEPETAM:
TRICENTICE, LAFRANI!

ZVONČEK

Pojem, plešem

JE POMLADANSKA ZBIRKA OTROŠKIH PESMI, PRIREJENA ZA IZRAZNI PLES, kot sprostitvev otrokove fantazije v igri. Otrok je rožica, sonce, veter, drevo, ptica...

Zbirka predstavlja celostni projekt, ki zajema glasbo, risbo in izražanje vsega telesa — kretnjo. Gre torej za projekt, ki daje možnosti za vpletanje otrokove fantazije.

Zbirka obsega štiri knjige po 16 strani. Namenjena je vzgojiteljicam pri uresničevanju programa v predšolskih ustanovah, glasbenim pedagogom, ki vodijo predšolske oddelke v nižjih glasbenih šolah, učiteljem za delo v prvem razredu osnovne šole, staršem, ki bodo ob njej prijetno preživeli otroku posvečeni čas doma ali na prostem ter zbuja otrokovo zanimanje in ljubezen do narave.

Avtor glasbe je Jakob Jež.

Ko bodo knjige izšle, bo to objavljeno v Prosvetnem delavcu.

DRAGICA JUREČIĆ SOJER

Kadar gre za otrokov žep

Na naši šoli je na revijo Glasbena mladina naročenih 90 učencev. Posamezna številka lista, ki je tiskan na navadnem časopisnem papirju, brez posebnih ovojnic, stane 3,00 din. Pred nedavnim pa je izšla posebna številka Glasbene mladine, posvečena Mozartu; izvod stane 10,00 din. Papir, na katerem je natisnjena ta številka, je po kakovosti prav tak kot v prejšnjih številkah, pa tudi obseg revije se ni povečal. Razumem sporočilo uredništva, da je tiskana v manjši nakladi in namenjena predvsem tekmovalcem, ki so se vključili v kviz

tekmovanja o Mozartu, toda cena 10,00 din za izvod časopisa, ki ima 16 strani, se mi zdi le nekoliko pretirana.

Neprijetno je bilo poverjeniku pobirati od otrok po 10,00 din za izvod.

Vsiljuje se mi občutek, da smo postali v posameznih primerih skrajno skomercializirani, zlasti takrat, ko imamo pred očmi otrokov žep. Pri tem mislim tudi na učbenike in druge šolske potrebščine, ki jih morajo kupovati šolarji.

SLAVKO SMERDEL,
osnovna šola
Jurij Dalmatin, Krško

Celjsko učiteljsiše, ki ga lahko štejemo za predhodnika današnjega pedagoškega centra, je obstajalo polnih 20 let, in to od leta 1948 do 1968. V tem obdobju je dalo 1050 učiteljev. Z reformo izobraževanja učiteljev za razredni pouk je bilo učiteljsiše leta 1968 ukinjeno. Ustanovljena je bila pedagoška gimnazija, ki je nekaka neposredna pripravilnica za študij na pedagoški akademiji. Sedaj se šola na pedagoški gimnaziji 448 dijakov v 14 oddelkih.

Po letu 1965 smo začeli posvečati predšolski vzgoji še posebno pozornost: število predšolskih ustanov (otroških vrtcev), se je zelo povečalo — zanje pa smo potrebovali vzgojiteljice. Toda mariborska in ljubljanska vzgojiteljska šola jih nista mogli dati dovolj, zato je začela pri pedagoški gimnaziji v Celju delati tudi vzgojiteljska šola. Rojstvo leto vzgojiteljske šole lahko štejemo tudi za rojstvo leto pedagoškega centra. Danes ima vzgojiteljska šola že 8 oddelkov z 227 gojenkami, in bo prihodnje leto junija dala prvih 40 vzgojiteljic za naše vzgojnovarstvene zavode.

Ker je tudi na celjskem območju vedno bolj primanjkovalo učiteljev, je ustanovila mariborska pedagoška akademija leta 1971 dislociran oddelke za razredni pouk v Celju, in sicer pod streho pedagoškega centra. Doselej je ta oddelke že dal 15 diplomantov, 10 maturantov celjske pedagoške gimnazije pa je odšlo na pedagoško akademijo Maribor. Obdobje od ukinitve učiteljsiše leta 1968 pa do leta 1975 lahko upravičeno imenujemo „sedem suhih let“, ker si je v tem času pridobilo višjo izobrazbo le 25 učiteljev.

Zanimivo je, da je tako pomembna kadrovska šola, kot je bilo učiteljsiše in je sedaj pedagoški center 70 let staro stavbo in postala lastnica in šole lansko jesen je podedovala 70 let staro stavbo in postala lastnica in upravljavka vse stavbe. Ko smo prevzeli poslopje, so dobili samoupravni organi centra tudi veliko povsem gospodarskih nalog. Kupili smo opremo za na novo pridobljene učilnice, preuredili telovadnico, jedilnico in učno kuhinjo. Oddelka pedagoške akademije sta dobila novo opremo, poskrbeli smo za potrebna moderna učila za biologijo, kemijo in fiziko, tako da je sedaj povsem omogočen kabinetni pouk. Precej denarja bi bilo potrebno še za vzgojiteljsko šolo, vendar vse kaže, da bo tudi njenim zahtevam letos zadoščeno. Precejšen finančni izdatek pomenita centralna kurjava, ki je dotrajana, ter obnova fasade in ostrejša. Glavni financer pedagoškega centra je republiška izobraževalna skupnost, ki je bila v zadnjem obdobju do ustanove zelo uvidevna. Nekaj denarja so prispevale tudi občine celjskega območja.

Pedagoški center zaposluje 42 rednih in 15 honorarnih učiteljev. Prva „številka“ je v redu, druga pa zaskrbljuje in ne obeta najboljšega. Samoupravni organi ustanove se nenehno trudijo, da bi se to stanje izboljšalo, kar pa ne bo lahko. Osebnih dohodki v prosveti so se sicer nekoliko izboljšali, vendar je razlika med dohodki v gospodarskih in družbenih dejavnostih še vedno prevelika.

Če smo se ustavili pri delu ustanove v preteklosti in sedanjosti, je prav, da pogledamo, kaj želimo doseči v prihodnosti, in kakšne so perspektive pedagoškega centra v srednjeročnem načrtu do leta 1980.

Razvoj pedagoške gimnazije bo verjetno tak, da bodo imeli posamezni razredi po 4 vzporednice s skupno 16 oddelki in nekaj nad 500 dijakov. Dislocirani oddelki pedagoške akademije Maribor, ki domujejo pri pedagoškem centru in v katerih že sedaj delno poučujejo nekateri profesorji centra, bi se osamosvojili. S tem bi povsem povežali pedagoško akademijo in pedagoško gimnazijo pod isto streho in istim vodstvom. Pedagoška akademija Maribor, s katero pedagoški center vsestransko zelo aktivno sodeluje, bi bila v prvi fazi osamosvojitve mentorica in svetovalka. Sčasoma bi center prevzel tudi ves izredni študij za razredni pouk za izredne študente s širšega celjskega območja.

V zadnjem obdobju se kažejo na pedagoški gimnaziji po za- slugi profesorjev zelo pozitivne kadrovske usmeritve, saj se približno 85 % maturantov odloča za pedagoški poklic, od tega približno 45 % za študij razrednega pouka. Z reformo srednje vzgojiteljske šole bi bila pri pedagoškem centru tudi nadgradnja dveletne višje vzgojiteljske šole.

V najtesnejšem sodelovanju z zavodom za šolstvo bi pedagoški center izvajal tudi redno strokovno izpopolnjevanje prosvetnih delavcev.

ERNEST REČNIK

Otroci – žrtve prometa v lanskem letu. (I)

(Foto: D. Metljak)

Statistika prometnih nezgod otrok je postregla s kopico števil, ki kažejo, kakšna je bila prometna varnost otrok v lanskem letu. Če jih znamo pravilno prebirati, potem se nam odkrijejo nekateri kazalci, ki ponazarjajo žalostno resnico. Zamislimo se, koliko otrok je lani postalo žrtev prometa; nekateri nesreče sploh niso preživeli, drugi pa imajo večje, manjše ali celo trajne posledice. Vsaka prometna nezgoda je tragedija. Nezgoda otroka pa sploh.

V nekaj sestavkih v nadaljevanjih bomo skušali nekoliko bolj podrobno prikazati problematiko prometnega nezgodništva; prometne vzgoje in varstva otrok pred nesrečami na cesti. Menimo, da je taka, nekoliko bolj poglobljena analiza potrebna tudi zato, da bi učitelji prometne vzgoje, mentorji in vodstva vzgojnovarstvenih zavodov in šol dobili popolnejšo informacijo in jasnejšo predstavbo o tem, kako nevarna je na primer otrokova pot v šolo, na igrišče, po opravkih itd. S tako jasno predstavbo se bo lažje pogovarjati s starši, lažje bomo našli ustrezne načine in oblike prometne vzgoje.

Vse, ki si tako ali drugače prizadevamo, da bi bilo prometnih nesreč otrok in hudih posledic čim manj, zanima, če je bilo naše delo na področju vzgoje uspešno ali ne. Zanima nas, kaj smo prezrli v sistemu prizadevanj za večjo varnost otrok, kateri kazalci prometnega nezgodništva otrok nas opozarjajo, da je treba uvesti nove oblike in načine prometnega vzgajanja. Zanima nas končno tudi to, kako ob vedno večjem prometu narasčajo tudi prometne nezgode otrok, če štejemo to že za neke vrste zakonitost, in končno; zanimati nas mora vse, kar nam lahko koristi pri nadaljnjem uspešnem delu z otroki in starši; za ohranitev njihovega zdravja in življenja.

MARJAN METLJAK

Komisija za medsebojna delovna razmerja na OSNOVNI ŠOLI PODBOČJE

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja angleškega jezika za čas od 1. aprila do 30. junija 1975.

Pogoj: predmetni učitelj angleškega jezika.

ŠOLA ZA ŽIVINOREJSKO VETERINARSKO TEHNIKO V LJUBLJANI

Cesta v Mestni log 47

razpisuje

za nedoločen čas prosti delovni mesti:

- učitelja matematike in fizike
- učitelja telesne vzgoje ter obrambe in zaščite

Kandidati morajo imeti strokovne, družbeno moralne lastnosti ter visoko izobrazbo.

Osebnih dohodki po pravilniku o osebnih dohodkih.

Pismene prijave z navedbo dosedanjih zaposlitev oddajte šoli 15 dni po objavi razpisa.

Nastop službe 1. septembra 1975.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS – Izhaja štiri- najstrednevo med šolskim letom – Ureja uredniški odbor.

Direktorica in glavna urednica-Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585.

Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštini predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-601-16915

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643

Po mnenju sekretariata za prosveto in kulturo SR Slovenije je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko I. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

NARASČANJE PREBIVALSTVA IN IZOBRAŽEVANJE

Demografske raziskave kažejo, da bo treba zelo povečati število izobraževalnih ustanov. V deželah v razvoju bo leta 2000 predvidoma dvakrat več otrok od 5. do 14. leta starosti, kot jih je danes. To pomeni, da bo treba poskrbeti za okrog 570 milijonov novih šolarjev. V razvitih državah pa se bo v tem času število otrok povečalo le za okrog 46 milijonov.

Od leta 1950 do leta 1965 se je v manj razvitih državah za 150 odstotkov povečalo število otrok, deležnih osnovnega šolanja – število vseh otrok te starosti pa za 60 odstotkov. To dokazuje, kolikšno skrb posvečajo izobraževanju v teh deželah. Ker pa bo treba v prihodnjih 25 letih poskrbeti za tako velikansko število novih učencev, bo imelo njihovo šolstvo najhujšo težavno nalogo – četudi delež mladine, ki se šola, ne bo večji, kot je danes.

Treba se je celo bati, da se bo število nepismenih – danes jih je okrog tretjina vseh – povečalo, če te države ne bodo mogle zagotoviti veliko več denarja za nove šole, učitelje in drugo. Že med leti 1960 in 1970 se je število nepismenih povečalo za okrog 70 milijonov!

Izobraževanje je najboljša naložba za uspešnejše gospodarstvo in za dvig splošne ravni človeštva. Ni pa poceni. Dovolj prepričljiv je podatek, da stane osnovno šolanje učenca ponekod tudi devetkrat več, kot znaša letni narodni dohodek na prebivalca.

SKRB ZA MOTENO MLADINO

Za usposabljanje mladine z motnjami v telesnem in duševnem razvoju čedalje bolj skrbijo v vseh deželah, zanj pa si prizadevajo tudi mednarodne organizacije, predvsem UNESCO. To ni presenetljivo, saj je danes na svetu okrog 400 milijonov motenih ljudi. Žal večinoma niso izobraženi niti usposobljeni za delo. Deklaracija o pravicah otroka, ki jo je OZN sprejela leta 1959, zahteva, da je treba tudi motene otroke usposobiti za to, da bodo lahko koristni in enakovredni člani skupnosti. To pa je težavna naloga, posebno zaradi nehumanega odnosa, ki ga imajo še marsikje do teh otrok. UNESCO in druge humanitarne organizacije dokazujejo, da usposabljanje motene mladine ni samo moralna obveznost vsake družbe, temveč da je tudi gospodarsko utemeljena. V ZDA so npr. ugotovili, da se v ta namen vloženi denar celo 35-kratno povrne.

Program UNESCO za usposabljanje motene mladine vsebuje celotno proučevanje tega problema, pomoč priznanih strokovnjakov pri uresničevanju sprejetih programov, izobraževanja specialnih pedagogov ter pripravo posebne opreme in učnih pripomočkov. Od leta 1968 se v 50 državah uresničuje nad 100 projektov za usposabljanje motenih. Zlasti v manj razvitih deželah pa so – zaradi velikega števila motenih – komaj na začetku poti.

ZGOVORNE ŠTEVILKE

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko je bilo v lanskem šolskem letu na vseh jugoslovanskih šolskih zavodih vpisanih 328.526 študentov; od tega v prvem letniku 165.525. Kako pereč je osip študentov, kaže tale primerjava: v šolskem letu 1972/73 se je v prvi letnik vpisalo 152.147 študentov, naslednje leto pa v drugi letnik (skupaj s ponavljalci) samo 83.294 ali okrog 55 % študentov. Približno polovica jih je torej omagala že v prvem letniku.

Zaskrbljujoč je tudi podatek, da jih diplomira na fakultetah v rednem roku od 8 do 18 % (različno za posamezne stroke) na visokih šolah 23 % in na višjih šolah 18 %. Edino na umetnostnih akademijah je odstotek mnogo višji: 59 %. Poleg tega se odstotek tistih, ki končajo študij v rednem roku, nenehno manjša.

PREVERJANJE UŠPEŠNOSTI UČITELJEV

Učitelji v sovjetskih splošno izobraževalnih šolah bodo odslej vsaki pet let preverjali, ali ideološko, strokovno in pedagoško ustrezajo, ali se uspešno razvijajo ali pa zaostajajo.

Njihovo vsestransko dejavnost ocenjujejo komisije, v katerih so predstavniki republiških ministrstev za prosveto, priznani strokovnjaki, ravnatelji šol in predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Komisija da svojo oceno; ko prouči dokumentacijo o učitelju, ki jo pripravijo ravnatelj šole ter partijska in sindikalna organizacija na šoli. Učitelj dobi to dokumentacijo na vpogled in da o njej svoje pripombe.

Komisija lahko oceni učitelja takole:

- vsestransko ustreza in zasluži nagrado (lahko dobi npr. naziv „starejši učitelj“ ali „učitelj-metodik“)
- ustreza
- ustreza, če izpolni priporočila komisije
- ni primeren za delo, ki ga opravlja.

Naročite se!

Republiški zavod za napredek šolstva in republiška samoupravna interesna skupnost za izobraževanje – Titograd sta začela izdajati časopis „Vaspitanje i obrazovanje“. Časopis izhaja dvakrat mesečno. Naročnina za leto 1975 je za ustanove 60 din, za posameznike 30, za učence in študente pa 20 din.

V prvi številki časopisa, ki je že v tisku, so tele rubrike: Reforma vzgoje in izobraževanja, Družbenoekonomski razvoj izobraževanja, Učnovzgojno delo, Iz zgodovine šolstva, Ocene in zapisi, Prosvetnopedagoški pregled, Dokumentacija in bibliografija.

Naročnino pošljite na naslov: Republiški zavod za napredek šolstva, Trg Ivana Milutinovića 2 a/IV, žiro račun: 20100-603-4788 – Titograd z oznako: naročnina za časopis „Vaspitanje i obrazovanje“.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

ČASOPISA

„VASPITANJE I OBRAZOVANJE“

Razstava

Krajevna organizacija SZDL in ZZB NOV ter krajevna skupnost Gradišče sta ob osmem marcu in mednarodnem letu žensk priredili za svoje članice v ljubljanski Drami proslavo, na kateri so nastopili znani slovenski umetniki.

Poleg tega so v dvorani krajevne skupnosti Gradišče na Rimski cesti v Ljubljani odprli likovno razstavo, ki je trajala tri dni. Na razstavi so sodelovali umetniki s tega območja. Med drugim so sodelovali: Stojan Batič, Jože Čuha, Dragica Čadež, Peter Černe, Alenka Gerlovič, Franc Godec, Vera Horvat, Tone Lapajne, Janez Pirnat, Štefan Planinc in Tina Stegovec.

Razstava je bila kljub skromno odmerjenemu času – odprta je bila le tri dni – dobro obiskana. To dokazuje, da delovni ljudje tega okoliša cenijo svoje umetnike.

Za prihodnje leto nameravajo prirediti razstavo slušateljev akademijske likovne umetnosti.

Letos je bilo razstavljenih trinajst slik in osem kipov.

L. L.

Sam svoj obrtnik

Resnica je, da razlika med umskim in telesnim delom vse bolj izginja ne glede na to, da popolnoma „čistega“ telesnega in duševnega dela sploh ne poznamo. Zlasti danes, ko se – kar je ugotovil že E. Fromm – človeška družba vse bolj spreminja v t. i. „sedečo družbo“, nas že iz tega razloga povečana potreba po gibanju, veselje nad lastno fizično dejavnostjo in praktični, povsem ekonomski račun, prav silijo v to, da doma marsikaj postorimo sami. Da bi ljudem, ki niso obrtniki, posredovala vsaj začetno praktično znanje iz nekaterih obrtniških dejavnosti, je Tehniška založba Slovenije v zbirki VAŠA DOMAČA DELAVNICA izdala štiri priročne knjižice: ZIDARSTVO ZA VSAKOGAR, PLESKARSTVO ZA VSAKOGAR, KLJUČAVNICARSTVO ZA VSAKOGAR in METALZARSTVO ZA VSAKOGAR. Vse štiri knjižice so prevedene iz nemščine. V njih najdemo malone vse, kar nam je potrebno, če hočemo v redu opraviti zidarska, pleskarska, ključavničarska in mizarska opravila za hišo in dom. Primerne pa so tudi kot priročnik pri tehničnem pouku. Besedilo knjižic je opremljeno s številnimi fotografijami, skicami in tabelami. Vsaka knjižica stane 35 dinarjev.

V. T. ARHAR

kinematografi prikazujejo

URAR IZ SAINT PAULA je film francoskega režiserja, debitanta Bertranda Tavernieja. Posnet je po Simenonovem besedilu, vendar ne deluje kot priredba literarnega dela. Dialogi kot psihološke analize pričarajo svojevrstno ozračje in tisto razsežnost, zaradi katere film „zacutimo“. V njem je venomer pričujoča osebna avtorjeva izpoved. Primerno za razpravo s starejšimi mladostniki.

(m. š.)

RDEČI OBLAK NAD RIALTOM je ameriški vestem, kjer se v imenu pravice pravica izgublja. Divji zahod je tako divji, da s poštenjem, z načeli, zakoni in s pravičnostjo ničesar ne opraviš. Padajo samo nedolžne žrtve, zlo pa ostaja. Če verjamete v take šerife, ki nikoli ne streljajo, in so posebej napačni poštenost, potem vam bo tudi film všeč. Režiserja John Sturges in Barry Shear sta imela z oblikovanjem filma veliko dela, saj sta mu dala svojevrsten vizualni izraz. Primerno za vse starostne stopnje.

(m. š.)

VSE V REDU – je pretresljiv film Yvesa Boisseta, ki razmišlja o nasilju in smislu vojevanja. Skozi zgodbo o alžirski vojni začena režiser razpravo o vseh imperialističnih in kolonialističnih vojnah našega časa, katerih motiv se zdaleč ni človeško utemeljen. Vojak, ki postavlja svoje življenje na kocko, je porinjen v igro, katere smisla se ne zaveda. Film odlikuje izredna režija. Primeren je za pogovor v srednji šoli. – mb

ZARDOZ – je film režiserja Johna Boormana. Po svoji zunanji podobi spada med znanstveno-fantastične filme, v resnici pa je strahovit prikaz dela našega življenja. Tistega, ko znanstvena in tehnološka gibanja pozabljajo na človekove intimne in elementarne potrebe in odturjujejo prvobitni smisel njegovega obstoja od sodobnega načina življenja. S tem pa – čeprav pod krinko napredka – vodijo človeštvo k njegovemu koncu. Ob likih, ki žive enostransko in mislijo v citatih, se zavemo, da človek naše civilizacije drvi v svet brez čustev in občutkov. Temu je režiser povsem podredil tudi svoj vizualni koncept. Ritem pripovedi, način izmenjave kadrov in predvsem sistem kadriranja zbude v nas odpor do takšnega življenja, kakršnega nam prikazuje. Predlaga nam pa angažiran odpor – seveda, če smo ga sposobni. – mb

DELFINOV DAN – Mika Nicholsa je prav tako znanstveno-fantastični film. Veseli ga bodo vsi, ki imajo radi živali, pa tudi oni, ki bodo sposobni ob navezanosti dveh sesalcev – človeka in tujca – razmišljati o človekovi zavesti. – mb